

Adoptiosta äitiyteen – kristillisdemokratiaa selkokielellä

A

1. Adoptio

Adoptiota on tarkasteltava lapsen edun näkökulmasta. Adoptiossa on ensisijaisesti kyse lapsen oikeudesta turvallisten vanhempien, äidin ja isän hoivaan, ei aikuisen oikeudesta lapseen. Lapsen on saatava kasvaa perheessä, jossa lähtökohtaisesti vallitsee rakastava ja ymmärtävä ilmapiiri ja jossa hän voi turvallisten olosuhteiden myötä kehittyä tasapainoiseksi yksilöksi. Ulkomaisen adoption ohella myös kotimaisen adoption mahdollisuutta on kehitettävä ja tuettava.

2. Ajoneuvoverotus

Nykymuotoista ajoneuvoverotusta pitää kehittää. Autokannan uusiutumisen nopeuttamiseksi on uuden auton hankintaa helpotettava. Auton ensirekisteröinnin yhteydessä maksettavaa autoveroa on kevennettävä taloudellisen tilanteen niin salliessa. Näin tuettaisiin uusien vähäpäästöisempien autojen käyttöönottoa. Käyttövoima- ja polttoaineverotusta on uudistettava niin, että se ohjaa vähentämään päästöjä. Ammatti- sekä työmatkaliikenteen edellytykset on turvattava verovähennysoikeuksin.

3. Alkoholi

Alkoholivero on asetettava sellaiselle tasolle, että se hillitsee alkoholin käyttöä ja veron tuotto on järkevissä suhteissa alkoholin käytön aiheuttamiin kustannuksiin. Verotuksessa on kuitenkin huomioitava mahdollinen ostokäyttäytymisen muuttuminen ja alkoholin haku ulkomailta. Alkoholin saatavuutta on rajoitettava tapahtumissa, joihin osallistuu lapsia ja nuoria. Alkoholin mielikuvamainonta on kiellettävä. Alkoholin välittämisen ala-ikäisille on johdettava tuntuviin rangaistuksiin. Ruokakaupoissa myytävien alkoholituotteiden alkoholipitoisuutta on laskettava. Paras kustannussäästö yhteiskunnan menojen ja verotulojen kannalta saadaan vähentämällä alkoholinkäyttöä, jonka kokonaiskustannukset seurannaisvaikutuksineen ovat mittavat.

4. Aluepolitiikka

Koko Suomi on pidettävä asuttuna aktiivisen aluepolitiikan keinoin. Valtiohallinnon toimintoja maakunnissa on selkeytettävä, tehostettava ja yksinkertaistettava. Maakunnallista väliportaalin hallintoa on yksinkertaistettava niin, että aluehallintovirastot ja elinkeino- ja ympäristökeskukset hallinnollisesti yhdistetään. Valtion toimintoja voidaan sijoittaa pääkaupunkiseudun ulkopuolelle ottaen huomioon tarkoituksenmukaisuus, taloudelliset näkökohdat, ammattitaitoisen työvoiman saatavuus sekä toimintojen tehokkuus. Harvaan asutuilla seuduilla työllistävälle yrityksille on suunnattava verokannusteita.

5. Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen hyvä taso, houkuttelevuus ja työelämälähtöisyys on säilytettävä. Aloituspaiikkojen määrän ja opetuksen on vastattava työmarkkinoiden tarvetta. Syrjäytymistä ehkäistään riittäväillä kymppiluokka-, ammattistartti- ja työpajatoiminnoilla. Oppisopimuskoulutusta on kehitettävä. Monilla aloilla on pulaa päteivistä ja osaavista opettajista. Opettajan työn houkuttelevuutta on parannettava eri keinoin ja on huolehdittava opetuksen ajantasaisuudesta.

6. Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakoulujen merkitys Suomen osaamiseen perustuvalla kilpailukyvyllä on keskeinen. Ammattikorkeakoulutusta on kehitettävä entistä paremmin vastaamaan koulutetun työvoiman kysyntää lisäämällä sen työelämälähtöisyyttä ja vahvistamalla ammattikorkeakoulujen alueellista elinkeinoelämää palvelevaa tutkimus-, -kehitys ja innovaatiotoimintaa. Ammattikorkeakoulujen ja yliopisto-opiskelijoiden välinen eriarvoisuus opintososiaalisissa eduissa on poistettava. Ammattikorkeakoulutuksen alueellinen saatavuus on turvattava.

7. Ampuma-aseet

Tavoitteenamme on taata sekä hyvä aseturvallisuus että metsästys- ja ampumaurheilun ja reserviläistoiminnan harrastusmahdollisuudet. Nykyinen aselaki vastaa molempiin tarpeisiin.

8. Ansiosidonnainen työttömyysturva

Ansiosidonnaista työttömyysturvaa on kehitettävä työnteon vastaanottamiseen kannustavaksi. Muun kuin oman alan työn vastaanottamisen kynnyistä on madallettava. Tuen tasoa voidaan nostaa sadalta ensimmäiseltä päivältä, mutta turvan enimmäiskesto voidaan puolestaan harkitusti lyhentää muilta kuin yli 55-vuotiailta.

9. Ansiotuloverotus

Ansiotuloverotusta pitää alentaa asteittain EU15-maiden tasolle taloustilanteen salliessa, ja palkkaverotukseen on tehtävä vuosittain inflaatiotarkistukset. Kunnallisvero- ja ansiotuloverorasitusta kevennetään kaikkein pienituloisimpien kohdalla. Työnteon tulee olla kannattavaa.

10. Arktiset alueet

Suomen on arktisena maana jatkettava aktiivisena aloitteentekijänä arktisissa kysymyksissä ja arktisia sekä pohjoisia alueita koskevissa järjestöissä ja sopimuksissa. Suomen arktinen asiantuntemus, osaaminen ja tutkimus ovat kansainvälisesti tunnustettuja.

11. Arvonlisäverotus

Arvonlisäverotus on Suomessa kireää, mikä haittaa yritystoimintaa ja työllisyyttä. Kevyemmän verotuksen vaikutukset kokonaiskysyntään ja sitä kautta talouskasvuun on huomioitava muutoksia tehtäessä. Arvonlisäveron muutokset ovat ongelmallisia pienyrityksille, siksi verotuksen suhteen tarvitaan pitkäjänteisyyttä. Pienten yritysten arvonlisäverovapaan myynnin rajaa on korotettava. Vero kohdistuu suhteessa voimakkaammin pienituloisiin. Kannatamme ruoan, lääkkeiden ja kirjallisuuden matalampia arvonlisäverokantoja.

12. Asevelvollisuus

Miesten yleinen asevelvollisuus on paras ja taloudellisin tapa järjestää puolustus harvaan asutussa ja laajassa maassa. Varusmiespalvelusta suorittavien mahdollisuuksia siirtyä joustavammin työelämään tai koulutukseen pitää tukea ja menetelmiä kehittää.

13. Asumisen hinta

Korkeat asumiskustannukset haittaavat erityisesti pääkaupunkiseudun kehitystä. Asuntojen hintakehitys pitää saada tasaantumaan lisäämällä sekä vuokra-asuntojen, omistusasuntojen että osaomistusasuntojen tarjontaa. Asumisen kokonaiskustannusten nousu on pysäytettävä.

14. Asumistuki

Yleinen asumistuki ja opiskelijoiden saama asumislisä on yhtenäistettävä, jotta perheellisten opiskelijoiden asumistilanne parantuisi. Yleistä asumistukea on kehitettävä. Tulorajoja pitää tarkistaa sekä korottaa tuen perusteena olevien asumistukimenojen enimmäismääriä.

15. Asuntopolitiikka pääkaupunkiseudulla

Asuntojen tarjonnan merkittävä lisääminen on tärkein avain asuntojen hintojen alentumiseen. Asuntomarkkinoiden jakautuminen Suomessa ja hintojen nousu erityisesti kasvukeskuksissa johtuu ensisijaisesti työpaikkojen tarjonnan sijoittumisesta. Valtiolla on oltava konkreettisia keinoja edellyttää seudun kunnilta rakentamistavoitteessa pysymistä. Kaavoitusprosessia on nopeutettava. Rakennuttajien kilpailua on edistettävä muun muassa urakoiden pilkkomisella tai

osuuskuntarakentamisen keinoin. On varmistettava, että kohtuuhintaisten asuntojen esim. Hitas- ja ARA-asuntojen jako tapahtuu mahdollisimman oikeudenmukaisesti.

16. Avioliitto

Avioliitto on lainsäädännössä säilytettävä kahden ihmisen, naisen ja miehen, välisenä liittona. Tahdomme vahvistaa avioliiton asemaa yhteiskunnan perusyksikkönä ja lasten kasvuympäristönä.

17. Avoimuus päätöksenteossa

Päätöksenteon on oltava mahdollisimman avointa. Kansalaisten on saatava tietää, miten päätökset valmistellaan kunnallisella, valtakunnallisella ja EU:n tasolla. Lisäksi heillä on oikeus tietää, ketkä osallistuvat valmistelutyöhön sekä mitkä ovat päättäjien sidokset ja jääviys. Päätöksenteon kielen on oltava ymmärrettävää.

B

18. Biodiversiteetti

Luonnon monimuotoisuuden, luontotyyppien, luonnon kauneuden säilyttäminen ja lajien elinympäristön turvaaminen on tärkeä tavoite. Tahdomme suojella ympäristöä sekä poistaa ja vähentää luonnolle aiheutuvia vahinkoja.

19. Biopolttoaineet

Lain mukaan polttoaineiden jakelija on velvollinen toimittamaan biopolttoaineita kulutukseen. Biopolttoaineiden energiasisällön osuus moottoribensiinin, dieselöljyn ja biopolttoaineiden energiasisällön kokonaismäärästä on lain mukaan oltava 10,0 prosenttia vuonna 2016 ja 20,0 prosenttia vuonna 2020. Biopolttoaineiden käytön lisääminen ei saa johtaa ilmastolle ja luonnon monimuotoisuudelle arvokkaiden metsien tuhoamiseen eikä ruuantuotantoon tarkoitettua viljelymaahan vähenemiseen. Tavoitteena on oltava, että merkittävä osa tästä määrästä tulee uuden sukupolven kotimaassa tuotetuista polttoaineista. Entistä vähäpäästöisemmän liikenteen edistämiseksi tarvitaan myös uusiutuvaa autokantaa, kehittyneempiä polttomoottoreita ja autoverotuksen kokonaisuudistusta.

20. Byrokratia

Julkisen vallan päätökset on tehtävä mahdollisimman lähellä ihmistä. Käsittelyä ja päätöksentekoa on helpotettava ja nopeutettava tinkimättä ihmisten tasapuolisesta kohtelusta. Pyrkimyksenä pitää olla kustannustehokas ja toimiva hallinto ilman turhaa byrokratiaa.

D

21. Demokratia

Demokratiassa valta kuuluu kansalle. Vaaleissa valitut edustajat käyttävät heille uskottua valtaa toteuttaen kansan tahtoa. Korkea äänestysaktiivisuus on toimivan demokratian tärkeä edellytys. Edellytämme, että eduskuntavaalijärjestelmää korjataan toteuttamalla valtakunnallinen tasauspaikkajärjestelmä, jolloin vaalitulokset vastaa nykyistä paremmin kansan vaaleissa ilmaisemaa tahtoa. Kristillisdemokraatit tahtovat edistää demokratiaa sekä kansalaisten aktiivisuutta ja vastuullisuutta. Demokratia tarvitsee arvoperustan, jonka pohjalta äänestäjät ja päätöksentekijät voivat arvioida ratkaisujaan.

E

22. Elinkeinpolitiikka

Tahdomme edistää elinkeinopolitiikkaa, jolla tuetaan työllisyyttä, yritysten syntymistä ja kansallista kilpailukykyä. Yrittäjyydelle on luotava kansainvälisesti edullinen ja vientiin kannustava toimintaympäristö. Yritysten elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä parantavat uudistukset ovat myös työllisyyden kannalta tärkeitä. PK-yritysten työllistämisen kynnystä pitää madaltaa esimerkiksi alentamalla ensimmäisen työntekijän palkkaamisesta syntyviä palkan sivukuluja. Yhtenä elinkeinopolitiikan tavoitteena on oltava yritysten kasvulle ja terveelle kilpailulle suotuisa yritys ympäristö.

23. Eläinsuojelu

Kotieläinten, lemmikkieläinten ja tuotantoeläinten hyvinvointi on tärkeää. Eläinsuojelulain noudattamisen valvontaa on parannettava. Maatalousyrittäjien jaksamista on tuettava toimivan lomittajajärjestelmän kautta, jotta he voivat hoitaa tilojaan eläinsuojeluelvoitteiden mukaisesti.

24. Eläkeläisten asema

Eläkeläisten palvelut ja virkistystoiminta on säilytettävä kuntien palveluiden kehittämiskohteena. Mikäli eläkkeensaaja tekee tilapäisesti tai osa-aikaisesti työtä, pitäisi palkkatuloa verottaa nykyistä kevyemmin. Veroalennus tukisi merkittävästi ikääntyvien työhalukkuutta. Takuueläkkeen ostovoima on turvattava. Eläkeläisten toimeentulo on varmistettava ja kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten toimeentulon edellytyksiä parannettava. Eläkeiän nostamisessa erityishuomio on kiinnitettävä siihen, että yhä harvempi nuori jäisi tulevaisuudessa työkyvyttömyyseläkkeelle.

25. Elämän suojelu

Kristillisdemokraattien lähtökohtana on olla aina elämän puolella, olipa sitten kyse ihmisalkioiden käytöstä, abortista tai eutanasiasta. Ihmiselämää on kunnioitettava hedelmöityksestä alkaen luonnolliseen kuolemaan saakka. Raskaudenkeskeytysten määrää on vähennettävä. Myös lainsäädäntöä on uudistettava huomioimaan elämänsuojelu nykyistä paremmin. Terveystieteiden henkilöstöllä on oltava oikeus kieltäytyä eettisin perustein raskauden keskeytyksestä. Vaikeissa elämäntilanteissa lastaan odottaville äideille tarvitaan nykyistä parempaa tukea. Tässä työssä myös kolmannen sektorin toimijat ovat tärkeässä roolissa ja heidän työtään on tuettava nykyistä enemmän.

26. Energian tuotanto

Suosittelavin energiapolitiikan keino on energian säästö. Suomen oman energiatuotannon on oltava monipuolista, hajautettua, omavaraista ja kilpailukykyistä. Uusiutuvan energian osuutta pitää kasvattaa taloudellisesti kestäväällä tavalla. Yhdyskuntien tuottaman hukkaenergian hyötykäyttöön on panostettava muun muassa jätteenpolton sekä kaasun ja lämmön talteenoton kautta. Metsäteollisuuden merkitys uusiutuvan energian tuotannossa pitää huomioida ja kotimaisten raaka-aineiden käyttöä lisätä. Lämpöpumpputekniikan käyttöä on edistettävä.

27. Ennaltaehkäisevä terveystoiminta

Sairauksien ennaltaehkäisy sekä oikea-aikainen hoito ja kuntoutus lisäävät hyvinvointia kustannustehokkaasti. Terveystoiminnassa on erityisesti panostettava perusterveydenhuoltoon ja sen puitteissa matalan kynnyksen palveluihin, kuten esimerkiksi terveystieteiden yksiköihin, jolloin kysyntä ei valu kalliisiin erityistason palveluihin. Erityistä tarvetta on nuorille suunnatuille, matalan kynnyksen mielenterveyspalveluille. Kouluterveydenhuollolla on suuri merkitys ennaltaehkäisevässä työssä ja siksi se tarvitsee lisäresurssointia. Lasten ja nuorten terveyden edistäminen tukee syrjäytymisen vastaista työtä. Kuntien on lisättävä tukeaan matalan kynnyksen liikuntapalveluille lasten ja nuorten harrastustoiminnan lisäämiseksi. Työ- ja kouluterveydenhuollon ulkopuolisille ryhmille, kuten työttömille, eläkeläisille, kotiäideille ja pienyrityksille tulee tarjota lakisääteisiä ennaltaehkäiseviä terveystarkastuksia ja terveystoimintaa terveyskeskuksissa.

28. Esteettömyys

Edistämme esteetöntä yhteiskuntaa, jossa ympäristö, rakennukset, palvelut ja joukkoliikenne ovat jokaisen saavutettavissa. Tietojärjestelmät, opastukset, rampit ja liikenneväylät pitää rakentaa helppokäyttöisiksi. Kaikkien ihmisten yhdenvertainen osallistuminen yhteiskuntaan vähentää syrjäytymistä. Hissien rakentamista ja korjausrakentamista on edistettävä.

29. EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Suomen on aktiivisesti osallistuttava EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) muotoilemiseen ja strategiseen kehittämiseen omien lähtökohtiensa ja tarpeittensa pohjalta toimien. Suomen on edistettävä EU:n aktiivisuutta etenkin ilmastonmuutoksen hillinnässä, ydinturvallisuuden parantamisessa ja muissa maamme turvallisuusympäristöön vaikuttavissa kysymyksissä. Keskeiset päätökset on tehtävä EU:ssa yksimielisesti.

30. Euro

Euroalue on ajautunut kriisiin, koska euroon on liian helposti ja poliittisilla syillä otettu Etelä-Euroopan maita, jotka eivät ole tosiasiallisesti toteuttaneet EMU-kriteereitä. Suomen on vaadittava selvästi, että yhteisiä sääntöjä noudatetaan. Vastustamme velkojen yhteisvastuullisuutta sekä erilaisia EU-tason joukkovelkakirjajärjestelyjä, joilla taloudellista vastuuta otetaan maiden yhdessä kannettavaksi. Euroopan pysyvällä vakautusmekanismilla on ensisijaisen velkojan asema, joten veronmaksajien asema tukipaketeissa on parantunut EVM:n myötä. Myönteistä EMU-järjestelmässä on, että yhteinen talousalue on laskenut merkittävästi korkoja ja vakauttanut alueen hintoja sekä helpottanut suomalaisten yritysten asemaa sisämarkkinoilla.

31. Euroopan Unioni

EU on Suomen tärkein kansainvälinen yhteistyöfoorumi ja tärkein kansainvälinen viiteryhmä maailmanpolitiikassa. Vastustamme liittovaltiokehitystä. EU:n pitää keskittyä toiminnassaan niihin asioihin, joissa yhteistyöllä voidaan saavuttaa olennaista lisäarvoa kansalliseen politiikkaan. Sisämarkkinoita on kehitettävä edelleen. EU:n ei pidä tunkeutua aloille, jotka perussopimuksissa on rajattu jäsenmaille kuuluviksi. Tällaisia ovat esimerkiksi opetus-, sosiaali- ja terveystoimi. Haluamme säilyttää jäsenvaltioiden kansallisen päätäntävällän budjetista ja verotuksesta sekä kehittää EU:ta itsenäisten valtioiden yhteisönä. EU:n budjetin ja Suomen jäsenmaksujen pienentämisen on oltava Suomelle keskeinen tavoite.

32. Eutanasia

Eutanasiaa ei saa laillistaa, koska kaikki ihmiselämä on arvokasta. Sen sijaan pitää tukea hyvän saattohoidon järjestämistä. Kuolemantoiveeseen ei saa vastata kuolinavulla, vaan välittämällä ja tasokkaalla saattohoidolla, johon kuuluu olennaisena osana hyvä kivunlievitys. ks. saattohoito

G

33. Geenitekniologia

Geenien muuntelulla voi olla yllättäviä seurauksia ympäristölle ja ihmisille. Kasvien tai eläinten perimän muuttaminen voi johtaa elinympäristön saastumiseen, eliöiden monimuotoisuuden vähenemiseen tai ennakoimattomiin muutoksiin ekosysteemissä. Tahdomme säilyttää Suomen geenimanipulaatiosta vapaana puhtaan ruoan tuotantoalueena. Ihmisalkioita ei saa käyttää tutkimustarkoituksiin. sisämarkkinoilla.

34. Globalisaatio kehittyvissä maissa

Tahdomme lisätä kansainvälistä oikeudenmukaisuutta ja ottaa huomioon maailman resurssien ja ekosysteemien kestokyvyn. Tahdomme lisätä kansainvälistä oikeudenmukaisuutta niin kaupankäynnissä kuin ihmisoikeuksien toteutumisessa. Kaupankäynnin on edistettävä tavaroiden ja

palveluiden ekologisesti kestävää tuotantoa. Laillinen ja laitton pääomapako kehitysmaista teollisuusmaiden hyväksi tulee pysäyttää.

35. Globalisaatio kotimaassa

Kansainvälistyminen vahvistaa suomalaisten yritysten mahdollisuuksia. Samalla se voi johtaa teollisuuden rakennemuutokseen ja kiristyvään kansainväliseen kilpailuun, työpaikkojen menetykseen ja alueellisiin ongelmiin. Suomi menestyy teollisuuden ja tuotannon jatkuvalla kehittämisellä sekä korkealla ja monipuolisella osaamisella. Suomalaisen teollisuuden kilpailuedellytyksiä on ylläpidettävä koulutuksen, tutkimuksen, tuotekehittelyn tuen ja tehokkaan logistiikan keinoin.

H

36. Haja-asutusalueet

Tahdomme kehittää koko Suomea asuttuna ja elinvoimaisena. Haja-asutusalueilla on turvattava mahdollisuus kannattavaan maatalouteen, kestäväan metsätalouteen, vahvoihin oheiselinkeinoin ja yritystoimintaan, luonnonvarojen vastuulliseen hyödyntämiseen ja jalostamiseen. Palveluiden järjestämisessä pitää kehittää uudenlaisia vaihtoehtoisia palvelumuotoja. Etätyömahdollisuuksia on aktiivisesti lisättävä. Haja-asutusalueiden asukkaat ovat riippuvaisia yksityisautoilusta, joka pitää mahdollistaa kohtuullisella ajoneuvo- ja polttoaineverotuksella. Harvaan asuttujen alueiden turvallisuudesta huolehditaan viranomaisen yhteistyötä kehittämällä.

37. Harmaa talous

Harmaata taloutta pyritään kitkemään siten, että tekojen taloudellinen hyöty olisi vähäinen, kiinnijäämisriski korkea ja rikosoikeudelliset seuraamukset teoista riittävän ankaria. Tavoitteena on harmaan talouden estäminen jo ennakoita. Yritysten julkisten velvoitteiden hoitamista pitää helpottaa. Kotitalouksien mahdollisuutta toimia työnantajana on edistettävä ja sen pitää olla vaivattomampaa.

38. Hiilidioksidiverotus

Hiilidioksidiverotusta ei saa laajentaa teollisuuden päästökaupan ja liikenteen polttoaineiden verotuksen ulkopuolelle. Suomessa on toteutettu ilmastopolitiikkaa jo pitkään. Tärkeimpiä toimia ovat olleet uusiutuvan energian edistämishjelma ja energiansäästöohjelma.

39. Huoltosuhte

Huoltosuhteen heikkeneminen ikääntymisen ja työttömyyden kasvun myötä luo paineita hyvinvointipalvelujen rahoittamiselle. On luotava uusia työpaikkoja toteuttamalla sellaista julkisen talouden politiikkaa, joka lisää yritysten mahdollisuuksia kasvaa ja työllistää. Julkisen sektorin aiheuttamaa taakkaa on kevennettävä kehittämällä hallintoa ja poistamalla turhaa byrokratiaa. Huoltosuhteen vinoumaa tulevaisuudessa pitää korjata tekemällä nyt parempaa väestö- ja perhepolitiikkaa.

40. Huumausaineet

Huumausaineista johtuvien ongelmien ehkäisemiseksi tehostetaan valistusta sekä huumeidenkäyttäjien ohjausta vieroitushoitoon. Päihdehoidon on oltava riittävän pitkäkestoista ja vaikuttavaa. Huumausainerikollisuus pitää kitkeä Suomesta varhaisen puuttumisen toimenpiteillä. Poliisin kenttätason toimenpiteitä ja viranomaisyhteistyötä on kehitettävä sekä paikallisella, alueellisella että valtakunnallisella tasolla. Huumausainepoliittisen ohjelman toimenpide-ehdotukset on jalkautettava paikallistason poliisin toimintaan. Tarvitsemme lisää yhteistyötä poliisin, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kolmannen sektorin kanssa.

I

41. Ihmisarvo

Kristillisdemokraattien arvoista keskeisin on ihmisarvo, joka perustuu Jumalan luomistyöhön. Jokainen on ainutlaatuinen ja korvaamaton yksilö. Ihmisarvo on riippumaton sukupuolesta, iästä, asemasta, uskonnosta, syntyperästä ja muista ominaisuuksista tai elämänvalinnoista.

42. Ihmiskauppa

Suomen pitää aktiivisesti toimia ihmiskaupan torjumiseksi ja uhrien auttamiseksi. Ihmiskaupan uhri voi joutua työskentelemään alipalkatuissa ja epäinhimillisissä oloissa, kerjäläisenä tai pakotettuna prostituutioon tai pornoteollisuuden palvelukseen. Ihmiskaupan uhrilla on oltava oikeus saada yhteiskunnan apua ja suojelua. Suomen on toimittava aktiivisesti kansainvälisessä yhteistyössä ihmiskaupan torjunnassa.

43. Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutos on vakava globaali uhka, joka aiheuttaa kansainvälisen ilmastopaneelin arvioiden mukaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti mittavat seuraukset. Suomen tavoitteena kansainvälisessä ilmastopolitiikassa pitää olla laaja ilmastopöytäkirja ja Suomelle oikeudenmukainen osuus päästötavoitteissa. Yksipuoliset päästövähennykset eivät hillitse ilmastonmuutosta mutta käyvät kalliiksi Suomelle. Päästöjä aiheuttavaa teollisuutta on siirtynyt ja siirtyy kehittyviin talouksiin, joissa vastaavaa sääntelyä ei ole. Ilmastonmuutoksen hillinnän lisäksi on panostettava ilmastonmuutoksen seurauksiin varautumiseen.

44. Isyys

Lapsella tulee olla oikeus isään ja oikeus tietää biologinen isänsä. Vanhempainvapaan kehittämisessä on huomioitava perheiden oikeus päättää vapaasti kumpi vanhemmista lapsia hoitaa. Isyysvapaan laajempaan käyttöön pitää kannustaa. Jos vanhemmat asuvat erillään, isän oikeutta tavata lapsiaan on parannettava ja sen toteutumista valvottava paremmin. Huoltajuuskiistoissa lapsella on oltava edunvalvoja.

45. Itämeri

Itämeren suurin uhka ovat typpi- ja fosforipäästöt, jotka aiheuttavat rehevöitymistä sekä onnettomuudet. Päätökset maataloudesta, jätevesistä, laivoista, merten aluesuunnittelusta ja kansainvälisistä sopimuksista ovat avain Itämeren tilan parantamiseen.

J

46. Joukkoliikenne

Joukkoliikennetukea tulee lisätä suuriin ja keskisuuriin kaupunkeihin. Joukkoliikenne on avointa kilpailulle EU:n palvelusopimusasetuksen (PSA) ja sen hengessä säädetyn joukkoliikennelain vuoksi. Kilpailun lisääntyminen mahdollistaa kuluttajille entistä parempaa palvelua ja kilpailukykyisempiä hintoja.

47. Julkinen talous

Julkinen talous on saatettava tasapainoon, jotta tulevien sukupolvien ei tarvitse maksaa meidän velkaamme. Kuntien ja valtion taloudenhoidon on oltava pitkäjänteistä ja vastuullista. Velkaantumiskehitys pitää saada kuriin ja velkaantumisaste käännettyä laskuun. Tavoitteeseen päästään isojen rakenteellisten uudistusten myötä ja julkisen talouden menorakennetta ja hallintoa

keventämällä. Laskusuhdanteessa on kuitenkin huomioitava työllisyyden hoito ja hyvinvointivaltion kestävä rakenteet.

48. Julkiset palvelut

Tahdomme turvata kaikille Suomen kansalaisille riittävät, laadukkaat ja edulliset peruspalvelut. Palvelut voidaan tuottaa joko kunnassa, kuntayhtymässä, kunnan omistamissa yhtiöissä tai yksityisinä ostopalveluina. Julkisen sektorin tulee parantaa julkisten palveluiden kilpailukykyä ja tuottavuutta suhteessa yksityisiin palveluntarjoajiin. Palveluiden tasoa, saatavuutta ja saavutettavuutta tulee kehittää. Julkiset palvelut eivät saa näivettyä yksityisten rinnalla. Lähipalvelut on turvattava. Julkisen sektorin tehtäviä pitää tarkastella kriittisesti sekä valtion että kuntien tasolla.

49. Järjestäytynyt rikollisuus

Järjestäytyvälle ja kansainvälistyvälle rikollisuudelle ei saa antaa jalansijaa Suomessa. Tavoitteena on oltava järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytysten heikentäminen määrätietoisella viranomaisyhteistyöllä ja syvemällä kansainvälisellä yhteistyöllä. Todistetusti rikollisten ryhmien tunnusten käyttö on kiellettävä. Järjestäytyneiden rikollisjärjestöjen mahdollisuudet vaikuttaa yhteiskunnalliseen toimintaan pitää estää ja tehdä selväksi, ettei rikollisuuteen liittyvään toimintaan osallistuminen ole kannattavaa.

50. Jätteenkäsittely

Kierrätystä ja uusiokäyttöä on edistettävä jätteiden synnyn ehkäisemiseksi. Jätteiden syntypaikkalajittelua on kehitettävä. Jätteiden energiahyödyntäminen täydentää materiaalien kierrätystä. Kannatamme jätteenpolton laajempaa käyttöönottoa energiantuotantoon.

K

51. Kaavoitus

Haluamme, että kuntalaiset voivat aidosti vaikuttaa kaavoitukseen osallistumalla keskusteluun, kertomalla mielipiteensä tai jättämällä muistutuksen kaavan ollessa nähtävillä. Valitusoikeutta pitää kehittää niin, että turhilta valituksilta vältytään. Luottamushenkilöiden ja päättäjien sidonnaisuudet kaavoitukseen ja rakentamiseen on oltava avoimesti esille. Valitukset on voitava käsitellä nopeasti, jotta rakentaminen ei viivästy aiheetta.

52. Kaivostoiminta

Luonnonvarojen hyödyntäminen ei saa tapahtua luonnon kustannuksella, aiheuttaen merkittävää tai pysyvää haittaa ympäristölle. Kaivostoiminnassa tarvitaan ekotehokkaita mineraalirikastusmenetelmiä sekä menetelmiä mineraalialan sivutuotteiden ja jätteiden hyötykäyttöön ja hallintaan. Luonnonvarojen hyödyntämisen on oltava osittain kansallisessa hallinnassa niin, että hyödyt kansallisista luonnonvaroista jäävät suurelta osalta kotimaahan.

53. Kaksikielisyys

Kristillisdemokraatit pitävät arvossa maamme kaksikielisyyttä ja kaksikielistä kulttuuritaustaamme. Jokaisen kansalaisen on saatava kielilain turvaamat peruspalvelut suomeksi tai ruotsiksi.

54. Kansanopistot

Kansanopistot tavoittavat vuosittain useita tuhansia ammattiuraansa etsiviä, ammatinvaihtoa harkitsevia, työttömiä, työkyvyttömiä, osatyökykyisiä, maahanmuuttajia, syrjäytymisvaarassa olevia ja eläkeläisiä. Valtion tuki elinikäisen oppimisen periaatetta palveleville kansanopistoille on turvattava. Niillä on tärkeä tehtävä oman uran löytämisessä ja identiteetin vahvistamisessa,

yhteisöllisyyden edistämiseksi ja syrjäytymisen estämiseksi. Säästö- ja tehostamispaineiden alla tulee varmistaa yksittäisten aatteelliselta pohjalta toimivien kansanopistojen mahdollisuus toimia myös jatkossa.

55. Kauppojen aukioloajat

Sunnuntaikauppa ei ole lisännyt kasvua, työllisyyttä eikä myyntiä. Kuluttajia palveleva järjestelmä on raskas järjestely kaupanalan yrittäjille. Nykyiset laajat kauppojen aukioloajat ovat haitaksi perheille, kaupan alan työntekijöille, pienyrittäjille ja ympäristölle.

56. Kehitysyhteistyö

Kristillisdemokraatit ovat sitoutuneet YK:n vuosittaisiin tavoitteisiin ja korottamaan Suomen ja koko EU:n alueen kehitysyhteistyövaroja 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta. Kehitysyhteistyön tavoitteellisuutta ja tuloksellisuutta on lisättävä koordinoimalla se paremmin muiden EU-maiden kanssa. Kehitysavun tuloksellisuutta on tarkasteltava kriittisesti. Kehitysyhteistyön vaikuttavuuden kannalta avainasemassa ovat kansalaisjärjestöt, joiden toiminta ulottuu kumppanuusmaissa paikallisen väestön elämäntilanteeseen asti ja jotka kotimaassa voivat vahvistaa kehitystyön hyväksyttävyyttä. Uusia, innovatiivisia kehitysavun muotoja pitää kehittää ja vahvistaa kansalaisten osallistumista avun eri toteuttamistapoihin. Kehitysyhteistyön kannalta merkittävin uudistus olisi asioiden tarkastelu ja määrittely ns. arvoketjun muodossa. Tällä hetkellä kehitysmaat eivät välttämättä kykene pitämään puoliaan materiaalien hinnoittelussa tai edes heidän alueillaan toimivien eri tahojen verotuksessa.

57. Kerjääminen

Rahan pyytämistä hädänalaiseen tilanteeseen ei pidä kieltää, mutta kerjäämisen organisointi on kiellettyä lailla. Kerjäämiseen kannustamisen sijaan avun tarpeessa olevia ulkomailta tulleita kerjäläisiä on autettava kotimaissaan erityisesti EU:n kautta.

58. Kiinteistövero

Kiinteistöverotuksen kiristäminen kuntien talouden paikkaamiseksi ei pitkällä aikavälillä ole järkevää. Asumista ei pidä verottaa liikaa koska kiinteistöveron tehtävänä ei ole kunnan talouden paikkaaminen vaan asumisinfrastruktuurista aiheutuvien kuluja kattaminen.

59. Kirjallisuus

Kauno- ja tietokirjallisuuden merkitys kansalliselle kulttuurille ja tietoyhteiskunnan kehittämiseksi on huomattava. Suomalainen hyvinvointivaltio perustuu lukutaitoon, koulutukseen ja sivistystahtoon. Nykyisenkaltaisen sivistys ja hyvinvointi ovat olleet mahdollisia, koska ulottuvillamme on ollut laadukasta kirjallisuutta sekä pätevää ja ajantasaista tietoa kaikilta elämäntilanteilta. Kauno-, oppi- ja tietokirjallisuuden tukeminen on tärkeä osa suomalaista sivistystyötä. Tekijänoikeuskorvausten tulee olla kohtuullisia.

60. Kirkot ja kristilliset yhteisöt

Kirkot, kirkkokunnat ja seurakunnat tekevät merkittävää yhteiskunnallista työtä ja niiden toiminta on tärkeä osa suomalaista yhteiskuntaa. Lakisääteisistä tehtävistä kuten hautausmaasta, väestökirjanpidosta ja kulttuurihistoriallisten rakennusten ylläpidosta on maksettava maksaa täysi korvaus. Rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien valtionavustuksen tasossa on huomioitava niiden hoitamien yhteiskunnallisten tehtävien. Kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen asema kolmannen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan toimijoina on tunnustettava ja niiden asemaa tuettava ja vahvistettava.

61. Kotihoidontuki

Kotihoidontuen puolittaminen molemmille vanhemmille ei palvele perheiden valinnanvapautta ja aiheuttaa liian suuret kustannukset kunnille päivähoidon järjestämiseksi. Päätös tulee perua ja

kotihoidontukea kehittää erilaisten perheiden tarpeet huomioon ottaen. Joustava hoitoraha on hyvä ja tarpeellinen uudistus perheen ja työn yhteensovittamiseksi.

62. Kotitalousvähennys

Kotitalousvähennyksen enimmäismäärää tulee nostaa edelleen leikkausta edeltävään tasoon. Vähennys on tehokas työllistämisen tuki sekä väline harmaata taloutta vastaan. Kotitalousvähennys pitää ulottaa koskemaan myös asunto-osakeyhtiön osakkeenomistajia niin, että vähennyksen voisi hyödyntää yhtiötä koskevilla remonteilla.

63. Koulutus

Koulutuksen on säilyttävä maksuttomana esikoulusta yliopistoon asti. EU- ja Eta-alueiden ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta voidaan periä lukukausimaksua suomalaisissa korkeakouluissa. Koulutusta on kehitettävä vastaamaan paremmin työelämän tarpeita huomioiden kuitenkin yleissivistävän koulutuksen merkitys. Kaikilla kouluasteilla on taattava laadukas opetus, hyvät opetusvälineet ja riittävän pienet ryhmäkoot. Erityistukea tarvitsevien oppilaiden tukemiseen on osoitettava enemmän resursseja. Erityisopetus pitää säilyttää. Verkkotukiopetusta pitää järjestää kaikilla oppitasoilla.

64. Kouluväkivalta

Koulukiusaamista kohtaan on oltava nollatoleranssi ja havaittuihin kiusaamistapauksiin on puututtava välittömästi. Kouluissa on puututtava lasten häiriökäyttäytymiseen, jotta vältetään vakavilta ongelmilta myöhemmin. Koulujen ja lastensuojelun yhteistyötä on vahvistettava ja varmistettava resurssien riittävyys varhaiseen puuttumiseen. KiVa Koulu -hankkeen tapaisten kannustavien kiusaamista ehkäisevien toimintojen olisi oltava kouluille maksuttomia. Opettajilla pitää olla nykyistä paremmat oikeudet puuttua häiriötekijöihin niin opetuksen aikana kuin välitunneilla. Opettajien turvallisuudesta koulussa on huolehdittava.

65. Kriisinhallinta

Suomen on jatkossa panostettava entistä enemmän siviilikriisinhallintaan ja kouluttamiseen. Kehitysyhteistyöprojekteja pitää sitoa vahvemmin mukaan niihin kriisinhallintaoperaatioihin joihin Suomi osallistuu. Suomi voi jatkossakin osallistua YK:n ja ETYJ:n valtuuttamiin aseellisiin kriisinhallintaoperaatioihin. Korostamme YK:n roolia kansainvälisessä kriisinhallinnassa. Haluamme edistää sen ja muiden kriisinhallintajärjestöjen yhteistyötä. Suomen pitää osallistua EU:n kriisinhallintavalmiuksien kehittämiseen lähtökohtana omat vahvuutensa ja tarpeensa.

66. Kristillinen arvoperintö

Kristillinen arvoperintö läpäisee kaikki suomalaisen yhteiskunnan osa-alueet. Moniarvoisuuden ja monikulttuurisuuden aikana haluamme tukea kristillisten periaatteiden säilymistä osana yhteiskuntaa. Myös Euroopan Unionin on tunnustettava sen historiaan kuuluva kristillinen arvoperintö ja sitouduttava siihen avoimesti. Uskonnollinen traditio toimii yhteiskunnassa merkittävänä moraaliresurssina. Kristillisen etiikan rooli länsimaisen moraalin perustana on tunnustettava.

67. Kristilliset koulut

Kristilliset koulut ovat syntyneet lasten vanhempien halusta ja oikeudesta valita lapselleen perheen elämäntavojensa mukainen koulu. Yksityiset kristilliset koulut ja päiväkodit täydentävät tärkeällä tavalla julkista esi- ja perusopetusta. Niitä on kohdeltava tasapuolisesti muiden elämäntavojensa mukaiseen tai vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan perustuvien koulujen ja päiväkotien kanssa. Toimintansa vakiinnuttaneille kristillisille kouluille on myönnettävä pysyvät opetusluvut. Kristillisten koulujen rahoitukseen liittyvä jaksotusongelma sekä tasoleikkuri pitää korjata.

68. Kulttuuri

Yhteiskunnan on huolehdittava kulttuuripalvelujen monipuolisuudesta ja siitä, että asiakasmaksut pysyvät kohtuullisina. Lasten kulttuurin ja kristillisen kulttuurin edistäminen on tärkeää. Kansallisten kulttuuri- ja taidelaitosten elinvoimaisuus on turvattava. Kulttuurialan toimijoiden yhteistoimintaa ja kansainvälistymistä on kehitettävä. Kulttuuritoimijoiden on kyettävä keräämään rahoitusta entistä enemmän yksityiseltä sektorilta. Yhteistyöetujen hakemiseen yritysmaailman kanssa on kannustettava esimerkiksi verotuksella. Kulttuurin voimaannuttavaa vaikutusta on hyödynnettävä yhä enemmän kehittämällä edelleen yritysten mahdollisuuksia tarjota työntekijöilleen edullisesti kulttuuripalveluita liikuntasetelien tapaan.

69. Kuluttajansuoja

Kuluttajansuojaa on parannettava erityisesti verkkokaupassa. Kuluttaja tarvitsee nykyistä laajemmat oikeudet peruuttaa koti- tai etämyynnissä tehdyn sopimuksen. Peruutustilanteessa on myyjän maksettava palauttamiskulut, ellei kyseessä ole käytetty tuote tai myöhästynyt palautus. Kuluttajaneuvonnan ja kuluttajien oikeuspalveluiden resursseja on lisättävä. Suomen on osana EU:ta saatava säilyttää nykytasoinen kuluttajansuojansa.

70. Kunnallisvero

Kunnallisvero vaihtelee huolestuttavan paljon maan eri osissa. On pyrittävä tasapuolisempaan verokohteluun, sillä kansalaisten on saatava olla yhdenvertaisia verotuksen suhteen. Nyt ero alimman ja ylimmän veroprosentin välillä on 5,25 prosenttiyksikköä. Valtionverotuksen ja kunnallisverotuksen kehittämisen on oltava koordinoitusti tehtyjä.

71. Kuntauudistus

Kuntauudistuksen lähtökohtana on oltava lähipalveluiden turvaaminen, lähidemokratian vahvistaminen ja kestävä kuntatalous. Kuntauudistuksessa pitää edetä vapaaehtoisuuden tietä ja kuntia kuunnellen. Nykyinen kuntarakenne on kuitenkin kansalaisia eriarvoistava sekä siinä, miten paljon palkasta jää käteen eri kunnissa, että siinä, millaisia palveluja kuntalaiset saavat. Rakenteiden uudistaminen ja hallinnon keventäminen on parempi vaihtoehto kuin palveluista karsiminen, joka vaikuttaisi kielteisesti heikossa asemassa olevien ihmisten arkeen. Kuntien lakisääteisiä velvoitteita pitää vähentää. Kunta- ja palvelurakenteen uudistuksessa kuntapäätäjälle on siirrettävä sekä vastuu, että mahdollisuus vaikuttaa kuntalaisten kannalta tärkeimpiin palveluihin. Viiden vuoden irtisanomissuojaa pitää jatkossa lieventää kuntaliitosten yhteydessä, erityisesti päällekkäisen johtamisen purkamiseksi.

72. Kyberturvallisuus

Kybertoimintaympäristöön kohdistuvat uhkat ovat muuttuneet vaikutuksiltaan aiempaa vaarallisemmiksi yksittäisten ihmisten, yritysten sekä koko yhteiskunnan kannalta. Kyberturvallisuusuhka pitäisi entistä enemmän ottaa huomioon kokonaisturvallisuuden, huoltovarmuuden ja varautumisen suunnittelussa. Yhteiskunnan on keskityttävä kansalaisten tietojen ja talouden suojeluun. Samalla yhteiskunnan elintärkeät toiminnot tulee on suojeltava kyberhyökkäyksiltä. Uusi Kyberturvallisuuskeskus on askel oikeaan suuntaan. Puolustusvoimien ja poliisiviranomaisten mahdollisuuksia vastata kyberuhkiin tulee vahvistaa.

73. Köyhyys

Puolueen tavoitteena on siirtää absoluuttinen köyhyys historiaan. Lapsiköyhyys, pitkäaikaistyöttömyys, alhaiset eläketulot ja sairaudesta johtuva työkyvyttömyys ovat ongelmia, joihin on puututtava aktiivisesti. Suomen on myös autettava hädänalaisia myös kehitysmaissa. Rikkaiden maiden on autettava kehitysmaiden asukkaita nousemaan ahdingosta ihmisarvoiseen elämään.

L

74. Lakko-oikeus

Suomessa lakko-oikeus on perusoikeus, jota ei saa poistaa. Valtion pitää kuitenkin aktiivisesti pyrkiä auttamaan työkiistojen ratkaisussa erityisesti sellaisilla avainaloilla, joilla on suuri merkitys kansalaisten turvallisuuteen tai joilla on suuria kerrannaisvaikutuksia muihin toimialoihin..

75. Lapsettomuus

Arviolta joka viides pariskunta kärsii jossain elämänsä vaiheessa lapsettomuudesta. Lapsettomuushoitoja pitää kehittää ja säilyttää ne yhteiskunnan korvattavina. Adoption mahdollisuuksia on vahvistettava. Suomi tarvitsee lisää lapsia.

76. Lapsiköyhyys

Noin joka kymmenes lapsi elää Suomessa köyhyysrajan alapuolella. Suomalaisen köyhyyden vähentämiseksi tarvitaan joustavampaa tukipolitiikkaa ja erityisesti pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen kohdistuvia toimia. Kaikkien lasten osallistumisen parantamiseksi pitää yhteiskunnan tarjota vähävaraisille lapsille yhtäläisiä harrastusmahdollisuuksia.

77. Lapsilisät

Lapsilisien verovapaus tulee säilyttää ja lapsilisät sitoa kustannusindeksiin. Nykyinen lapsilisämalli tulee säilyttää. Taloustilanteen salliessa lapsilisää on kehitettävä niin, että sitä maksetaan 18-vuotiaaksi asti.

78. Lapsiperheet

Lapsiperheiden hyvinvointi on keskeinen asia hyvinvointiyhteiskunnassa. Suomalaisia on kannustettava perheen perustamiseen turvaamalla heidän toimeentulonsa ja takaamalla toimivat neuvola-, varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut. Vanhempien oikeutta päättää lasten hoitoon ja koulutukseen liittyvistä asioista pitää kunnioittaa ja mahdollistaa.

79. Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden kotipalvelua on lisättävä tukemaan vanhemmuutta ja arjessa selviytymistä ennalta ehkäisevänä toimena. Perheen omien voimavarojen vahvistamiseen voi riittää pienikin oikeaan aikaan annettu kotiapu. Erityistä tukea tarvitaan yksinhuoltajille ja monikkolasten huoltajille.

80. Lasten päivähoito ja varhaiskasvatus

Subjektivista päivähoito-oikeutta voidaan kaventaa niiden lasten osalta, joiden vanhemmista ainakin toinen on kokopäiväisesti kotona joko työttömyyden tai muun syyn takia. Perheillä pitää olla valinnanvapaus, hoitavatko lastaan kotona vai julkisesti järjestetyssä päivähoitossa. Varhaiskasvatusta koskeva vanhentunut lainsäädäntö on uudistettava pikaisesti ja sen vaatima rahoitus tulee varmistaa. Laissa pitää säätää varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen enimmäiskoosta. Esiopetus on säilytettävä vapaaehtoisena. Erityistä huomiota pitää kiinnittää syrjäytymisvaarassa olevien, erityistä tukea tarvitsevien ja maahanmuuttajalasten esiopetukseen.

81. Lastensuojelu

Lastensuojelun on oltava koko maassa laadukasta. Toimivien käytäntöjen jakamista kuntiin on kehitettävä. Pätevien sosiaalityöntekijöiden saatavuus koko maahan on turvattava. Kolmannen sektorin toimijat on otettava osaamisellaan mukaan yhteistyöhön. Lakisääteisten lastensuojelutoimien toteutumista pitää valvoa paremmin. Valtionosuuksien lastensuojelukerroin muutetaan ennaltaehkäisyyn kannustavaksi.

82. Liikenne

Suomen liikenneinfrastruktuuria on kehitettävä kokonaisvaltaisesti koko maan tarpeet huomioon ottaen. Korjaus- ja parantamishankkeisiin pitää panostaa talouden sallimissa rajoissa säilyttäen toimiva infrastruktuuri. Yksityisteiden korjausrahoitukseen tarvitaan jatkossa suurempaa valtion panostusta. Kattava tieverkosto on edellytys myös kotimaisten luonnonvarojen hyödyntämiselle.

83. Liikunta

Panostus kansalaisten liikuntamahdollisuuksiin tuottaa paitsi henkistä ja fyysistä hyvinvointia myös taloudellisia säästöjä. Siksi kaikille avoimia liikuntapaikkoja on lisättävä ja urheiluseurojen toimintaedellytyksiä tuettava. Mahdollisuuksia liikkumiseen pitää parantaa huomioimalla kaavoituksessa lasten ja nuorten mahdollisuudet spontaaniin liikuntaan sekä turvalliset ulkoilureitit ikääntyneille.

84. Lobbarit

Tiedon jakamisen vaaleilla valituille päättäjille pitää jatkossakin olla mahdollista myös eri etujärjestöjen edustajille. Lobbauksen sääntöjen ja niiden noudattamisen valvonnan pitää kuitenkin olla niin tiukkoja, että kansalaisten luottamus päättäjiin säilyy ja vahvistuu. Kristillisdemokraatit pitävät periaatteenaan kuulla kaikkia osapuolia tasapuolisesti ennen päätöksentekoa riippumatta vaikuttamisen keinoista.

85. Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen oppimistuloksia on saatava parannettua. Lukiokoulutuksessa on panostettava nykyistä enemmän matemaattis-luonnontieteellisiin aineisiin unohtamatta yhteiskunnallisia aineita ja kielten opetuksen tärkeyttä. Koko lukiokoulutuksen ja luonnontieteellisten aineiden houkuttelevuutta on lisättävä, jotta Suomi pärjäisi kansainvälisessä kilpailussa. Verkko-opetusta pitää lisätä. Yhteisöllisyys on tärkeää myös lukiolaisille. Riittävän tiheä lukioverkko tulee säilyttää koko maassa.

86. Luonnonsuojelu

ks. Ympäristö

87. Lähi-idän konflikti

Suomen on pysyttävä asiantuntevana ja puolueettomana rauhanrakentajana Lähi-idän kriisissä samoin kuin muissakin kansainvälisissä kriiseissä. Israelin ja palestiinalaisosapuolen välistä konfliktia ei voida ratkaista ulkopuolelta, vaan rauhan on rakennettava osapuolten kahdenväliseen sopimukseen. Suomen pitää tukea Israelin oikeutta turvallisiin rajoihin ja edellyttää sen naapurimaita tunnustamaan Israelin oikeus olemassaoloon juutalaisena ja demokraattisena valtiona. Olennaista alueella on pyrkimys rakentaa toimintaa yhteisöllisten arvojen perustalta ilman että vahvistetaan viholliskuvia toinen toisistaan.

88. Lähiyhteisöt

Kristillisdemokraattisessa hyvinvointiyhteiskunnassa lähiyhteisöt luovat yhteisöllisyyden tunnetta ja kantavat vastuuta yhteisistä asioista. Suurten kunnallisten tai valtiollisten toimijoiden rinnalle tarvitaan lähiyhteisöjä, jotka ovat lähidemokratian kantava voima. Asuinalueiden turvallisuutta ja viihtyisyyttä voidaan parantaa ottamalla käyttöön naapuriapujärjestelmiä. Kristillisdemokraatit haluavat edistää lähimmäisyhteiskunnan rakentamista.

M

89. Maahanmuutto

Maahanmuuttopolitiikan pitää olla hallittua ja johdonmukaista. Maahanmuuttajien kotoutumista on tehostettava ja annettava heille mahdollisuus hyödyntää osaamistaan ja osallistua yhteiskunnan rakentamiseen. Hyvä kielikoulutus ja oikeanlaiset oppimispolut ovat olennaisia maahanmuuttajien työllistymisen kannalta. Maahanmuuttajien keskittymiseen tietyille asuinalueille ja sen aiheuttamaan eristäytymisenvaaraan on kiinnitettävä erityistä huomiota.

90. Maakunnat

Maakunta on asujansa identiteetille tärkeä. Siksi sen taloudellista ja yhteiskunnallista roolia ei pitäisi hävittää, vaikka julkishallinnon päällekkäisyydet onkin poistettava.

91. Maa- ja metsätalouden kiinteistövero

Kiinteistövero ei saa laajentaa koskemaan maa- ja metsätalousmaata. Metsäteollisuuden puuntarpeeseen pitää vastata puunmyyntiin pakottavien maksujen sijaan metsänomistajia oikeudenmukaisesti kohtelevilla kannusteilla. Tällainen kannuste on esimerkiksi sukupolvenvaihdosten helpottaminen metsätilojen kohdalla.

92. Maanpuolustus

Maanpuolustuksen pitää perustua uskottavaan ja itsenäiseen puolustukseen. Puolustuspolitiikkamme on omat lähtökohtamme ja tarpeemme huomioiden jäsenyyttävä osaksi EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa sekä ylläpidettävä valmiutta yhteistyöhön Naton kanssa. Maanpuolustus- ja reserviläisjärjestöjen toimintaa on tuettava.

93. Maatalous

Maatalouden tuotantoedellytykset on turvattava koko maassa. Euroopan unionin maatalouspolitiikkaa on sovellettava niin, että luonnonolosuhteet otetaan tarkoin huomioon koko Suomessa. Päätöksenteon on oltava pitkäjänteistä, jotta maataloustuottajat voivat tehdä omat tuotantoratkaisunsa ja investointinsa luottaen tulevaisuuden maatalouspolitiikan linjaan. Ruoantuotannon omavaraisuus ja huoltovarmuus on turvattava. Ruoasta saatavien tulojen pitää jakaantua entistä tasapuolisemmin ja oikeudenmukaisesti maatalousyrittäjien, jalostamoiden, kaupan alan sekä muiden toimijoiden kesken.

94. Merenkulku

Merikuljetusten merkitys Suomen tavaraviennille ja -tuonnille ja vientiteollisuutemme hintakilpailukyvyille on erittäin suuri. Tavoitteemme on kokonaisvaltainen suomalaisen merenkulun toimintaedellytysten turvaaminen ja merikuljetusten kustannusten hallinta osana kestävään kasvuun tähtäävää elinkeinopolitiikkaamme. Suomen erityisasema pitää huomioida Suomen kannoissa EU:n tai muiden kansainvälisten sopimusten osalta.

95. Meripolitiikka

Suomi on merivaltio. Pitkä rantaviiva, viennin ja tuonnin riippuvuus merikuljetuksista, mereen liittyvä teknologiateollisuus, merellinen matkailu, kalastus ja muu mereen liittyvä ammatillinen toiminta, merirajojen vartiointi sekä vastuu meriluonnon suojelusta vaativat meripolitiikan nykyistä parempaa koordinaatiota. Suomi tarvitsee yhtenäistä meripolitiikkaa ja koordinoitua hallintoa, joka kokoaa eri ministeriöissä hajallaan olevat merelliset asiat yhteen.

96. Meriteollisuus

Näemme meriteollisuuden tärkeänä osana korkeaan osaamiseen nojaavaa perinteistä suomalaista vientiteollisuutta, jolla on myös tulevaisuudessa erinomaiset mahdollisuudet tarjota työtä ja toimeentuloa kymmenille tuhansille suomalaisille. Valtion on omilla alushankinnoillaan sekä innovaatiotukia, vientirahoitusta, tutkimusta ja koulutusta koskevilla päätöksillään pyrittävä edistämään suomalaisen meriteollisuuden kilpailukykyä. Erityisenä painopisteenä voi olla arktinen osaamisemme.

97. Metropolipolitiikka

Metropolialueen kuntien yhteistyötä on syvennettävä, jotta aluetta pystytään kehittämään järkevästi. Esitämme rajattua metropolihallintoa maakuntahallinnon pohjalta ja valtuustoa, joka päättäisi alueen maankäytöstä, asumisesta sekä liikenteestä.

98. Metsäpolitiikka

Suomen metsäpolitiikkaa on tehtävä pohjautuen aktiivisen muutoksen tulevaisuudenkuvaan, joka pitää sisällään metsän- ja puunjalostuksen uusien tuotteiden kehittämisen, puutuoteteollisuuden kehittämisen, bioenergian, puuntuotannon tehostamisen, virkistyskäytön lisäämisen, suojelutason nostamisen ja metsäntutkimuksen. Metsähallituksen tulostavoitteita ja metsän käsittelytapoja pitää tarkastella myös luonnon monimuotoisuuden säilymisen näkökulmasta.

99. Metsätalous

Suomalaisen metsätalouden kannattavuuden varmistaminen on ensisijaisen tärkeää myös metsän hoidon vuoksi. Metsäteollisuuden toimintaedellytykset pitää varmistaa kannustavalla ja johdonmukaisella politiikalla. Metsälakeja uudistettaessa on tärkeää huomioida metsänomistajat tasapuolisesti. On turvattava kaikkien metsänomistajien neuvonta- ja ammattipalvelut metsälön koosta riippumatta. Metsän eri käyttömahdollisuuksia on kehitettävä, jotta metsätalouden arvoketjuun syntyy työpaikkoja ja uusia tuotteita ja tuotantoa.

100. Mielensterveyspalvelut

Mielensterveyspalveluissa on tarjottava ennaltaehkäiseviä palvelumuotoja sekä mahdollisuus varhaiseen apuun. Matalan kynnyksen päivystävät mielensterveyspalvelut tulee turvata erityisesti nuorille terveyskeskuspalveluina.

101. Monikulttuurisuus

Suomen monikulttuurisuuspolitiikassa on noudatettava rakentavaa, integraatiota, liittymistä ja kulttuurista tasapainoa tukevaa linjaa. Muiden kulttuurien ihmisarvoa kunnioittavat ominaispiirteet on hyväksyttävä mutta toimenpiteitä, jotka vahvistavat yhteiskunnasta eristäytymistä, tulee välttää. Suomalaista kristillistä kulttuuriperintöä ei tule näivettää tai hävittää monikulttuurisuuden varjolla.

N

102. Naisten asema

Naisia ja miehiä tulee kohdella tasa-arvoisesti niin koulutuksessa kuin työelämässäkin. Tämän ei kuitenkaan tule johtaa muuten kuin joissakin poikkeustapauksissa niin sanottuun positiiviseen syrjintään, jossa toisen sukupuolen osuuttaa keinotekoisesti lisätään madaltamalla kriteereitä vähemmistössä olevan sukupuolen edustajien kohdalla.

103. NATO

Suomen ja Naton välistä rauhankumppanuussuhdetta tulee ylläpitää ja kehittää. Yhteistyötä eri osapuolien kanssa on lisättävä ja syvennettävä ja liittymistä puolustusliittoon tulee harkita, mikäli sille on kansan enemmistön tuki. Jäsenyydestä on järjestettävä kansanäänestys.

104. Neuvola

Äitiys- ja lastenneuvola on tärkeä lasten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden seuraaja ja ylläpitäjä. Neuvolan palveluita tulee kehittää tukemaan koko perheen hyvinvointia. Neuvoloissa perheen ongelmat nousevat usein esille ensimmäiseksi. Perheitä voidaan tukea neuvoloiden kautta nykyistä laajemmin myös antamalla parisuhdeneuvontaa arkielämän tilanteita varten. Yhteistyötä lastenneuvoloiden ja perheneuvoloiden välillä tulee kehittää.

105. Nuorisotakuu

Vuoden 2013 alussa voimaan tullut nuorisotakuu oli yksi KD:n keskeisiä vaaliteemoja vuoden 2011 eduskuntavaaleissa. Nuorisotakuu tarkoittaa, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, työkokeilu- opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta. Nuorisotakuun toteutumisesta tulee seurata huolellisesti ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin. Koulutuspaikkojen määrän on tuettava nuorten yhteiskuntatakuun toteutumisesta. Nuorten oikeudessa työ- tai koulutuspaikkaan on oltava myös velvoite ottaa vastaan paikka, johon nuori soveltuu.

106. Nuorisotyöttömyys

Nuorisotyöttömyyteen tulee puuttua lisäämällä opinto-ohjausta ja etsivää nuorisotyötä koulupudokkaille. Työelämälähtöisyyttä on lisättävä kaikilla koulutustasoilla ja koulutuspaikkojen määrää suunnattava vahvemmin niille aloille, joilla on kysyntää. Erityistä huomiota on kiinnitettävä syrjäytymisen estämiseen jo varhaisessa vaiheessa. Nuorten työllistämiseteli ja palkkatuki sekä mahdollisuus oppisopimuskoulutukseen madaltavat työnantajien kynnystä työllistää nuoria ja ovat siksi tärkeitä välineitä nuorisotyöttömyyden poistamiseen.

O

107. Omaishoito

Omaishoito on paitsi taloudellisesti kestävä usein myös inhimillisesti paras vaihtoehto päivittäistä apua tarvitsevan omaisen hoitamiseen. Omaishoidon tuki tulee muuttaa subjektiiviseksi oikeudeksi tilanteissa, joissa potilas ei kykene tulemaan kotona toimeen ilman hoitajaa. Siitä ei pidä kuitenkaan tehdä velvoitetta. Tuki tulee siirtää Kelan hoidettavaksi ja yhtenäistettävä koko maassa sille tasolle, että omaishoidosta tulee varteenotettava vaihtoehto laitoshuollolle koko maassa. Omaishoitajien jaksamisesta tulee huolehtia säätämällä oikeudesta vapaapäiviin.

108. Opetus

Kansainväliset mittaukset antavat suomalaiselle opetukselle huippuarvosanoja. Emme saa kuitenkaan tuudittautua hyvään nykytilanteeseen, vaan opetusta on kehitettävä jatkossakin kohtaamaan tulevaisuuden haasteet muuttuvassa maailmassa. Suomalaista opetusalan tietotaitoa pitää hyödyntää myös kaupallisesti kehittämällä mahdollisuuksia vientiä varten.

109. Opinto-ohjaus

Riittävästä opinto-ohjauksesta tulee huolehtia kaikilla kouluasteilla oppilaiden uravalintojen tukemiseksi. Opinto-ohjauksessa tulee ottaa huomioon kunkin oppilaan erityistarpeet ja ominaisuudet.

110. Opintotuki

Opintotukea on jatkossakin kehitettävä kannustamaan opiskelijoita valmistumaan nopeammin, ja näin pidentää työuria. Työnteon opintojen ohella on kuitenkin oltava mahdollista, mikäli opinnot eivät siitä kärsi. Opintotuen tuloarvoja pitää korottaa tai poistaa ne kokonaan. Perheellisten opiskelijoiden tukea on kehitettävä joko tuloarvoja nostamalla, lainatuella tai opintotuen perhekorotuksella.

111. Oppilashuolto

Oppilashuolto on oleellisen tärkeä osa lasten ja nuorten hyvinvointia. Koulu on ainutlaatuinen ympäristö lasten ja nuorten tervettä kasvua tukevassa ja syrjäytymiskehityksen vastaisessa työssä. Elokuussa 2015 voimaantuleva oppilas- ja opiskeluhuoltolaki parantaa oppilaiden oikeuksia saada kuraattorin ja koulupsykologin palveluita erityisesti kiireellisissä tapauksissa.

112. Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutus on erinomainen tapa saada nuoret kiinni työelämään. Erityisoppilaiden kohdalla oppisopimuskoulutus voi tarjota parhaan mahdollisen tien ammattiin. Osana nuorisotakuuta on vuodesta 2013 lukien maksettu oppisopimusopiskelijoiden työnantajille korotettua koulutuskorvausta ja näin madallettu työnantajien kynnyistä uusien opiskelijoiden palkkaamiseen.

P

113. Pakolaiset

Suomen on kannettava kansainvälistä vastuuta ottamalla vastaan kiintiöpakolaisia. Kiintiöpakolaisjärjestelmä on turvallinen ja ennakoitava tapa auttaa hädänalaisia ja helpottaa kriisimaiden naapurivaltioiden raskasta taakkaa huolehtia valtavista pakolaismääristä. Kiintiöpakolaisten valinnassa on otettava huomioon heidän kulttuuriset edellytyksensä kotoutua Suomeen. Suhtaudumme myönteisesti pakolaiskiintiön kasvattamiseen.

114. Palvelumaksut

Kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista perittäviä palvelumaksuja ei ole tässä julkisen talouden tilanteessa mahdollista kokonaan poistaa. Ne pitää kuitenkin säätää kohtuulliselle tasolle. Pieni palvelumaksu auttaa myös asiakasta harkitsemaan käynnin tarpeellisuutta. Kaavoitusta ja

rakennus-, maa-aines- ja ympäristölupia sekä rakennusvalvontaa koskevissa palvelumaksuissa on pyrittävä kustannusvastaavuuteen.

115. Perheverotus

Kristillisdemokraatit kannattavat perheverotuksen mahdollistamista. Perheverotus on malli, joka mahdollistaa perheiden oikeudenmukaisen kohtelun ja tukee vanhempien mahdollisuutta järjestää lasten hoito haluamallaan tavalla. Perheverotuksessa perheen tulonsaajien veroprosentti määräytyy perheen kokonaistulojen perusteella. Perheverotuksen tulisi olla vapaaehtoinen ja sen tulisi koskea vain lapsiperheitä, joissa on kotona asuvia ala-ikäisiä lapsia.

116. Perheväkivalta

Perheväkivallan riskit pitää tunnistaa nykyistä paremmin ja tietoisuutta riskikäyttäytymisestä lisätä. Perheväkivallan uhreja ei saa jättää yksin vaan suojakodeille ja muille tukitoimille on turvattava riittävä rahoitus. Kolmannen sektorin toimijat ovat tärkeässä asemassa perheväkivallan uhrien auttamisessa.

117. Perintövero

Perintö- ja lahjaverolain epäkohdat puolison ja lapsen asemaa koskien tulee korjata, jotta kohtuuttomat tilanteet voidaan välttää. Perintöveroa on kehitettävä ja laskettava erityisesti yritysten, myös maa- ja metsätalousyriyten, ja sukupolvenvaihdosten yhteydessä.

118. Perusterveydenhuolto

Kannatamme perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhdistämistä samaan hallinnolliseen kokonaisuuteen toimivien hoitoketjujen aikaansaamiseksi. Terveystenhuollon oikea-aikainen saatavuus pitää varmistaa ja ennaltaehkäisyyn panostaa. Näin säästetään huomattavasti kalliimmasta erikoissairaanhoidosta. Lääkärien saanti terveyskeskuksiin pitää varmistaa myös syrjäseudulla.

119. Perustulo

Emme kannata perustuloa, koska se vaatisi rinnalleen useita tukimuotoja ja seurauksena olisi verotuksen monimutkaistuminen. Tukipolitiikkaa on kuitenkin kehitettävä niin, että työn vastaanottaminen tulee kannattavaksi lyhyidenkin työsuhteiden osalta.— Työttömyyspäivärahan saamista ei pidä keskeyttää lyhyiden työsuhteiden takia vaan saadut työtulot on huomioitava jälkikäteen päivärahan määrässä. Pienten alle 500 euron kuukausitulojen ei saa antaa vaikuttaa tuen määrään.

120. Pikavipit

Pikavippejä koskevaa lainsäädäntöä on edelleen tiukennettava. Vuonna 2013 voimaan tullut laki rajasi alle 2000 euron pienlainan vuosikoron maksimikoroksi 51 % lainan suuruudesta. Laki on vähentänyt pikavippien myöntämistä hyvin tehokkaasti, mutta sitä on myös kierretty myöntämällä yli 2000 euron lainoja, joista asiakas voi nostaa pienempiä summia. Tämän estämiseksi vuosikoron korkokatto tulisi säätää kaikensuuruisille lainoille. Yksityishenkilöiden ongelmavelkaantumista pitää pyrkiä vähentämään tarjoamalla velkaneuvontaa sitä tarvitseville. Talouskasvatuksella on tärkeä rooli osana perusopetusta valmiuksien antajana oman henkilökohtaisen taloutensa hoitamiseen.

121. Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismaiden parlamenttien tiivistä yhteistyötä jatketaan Pohjoismaiden neuvostossa ja ministerineuvostossa. Tämän lisäksi monilla eri aloilla tehdään itsenäistä yhteistyötä. Esimerkkinä voidaan mainita Pohjoismaiden investointipankki, jonka toimintaan osallistuvat nykyisin myös Baltian maat. Lisäksi Pohjoismaat osallistuvat mm. EU-yhteistyöhön sekä ulko- ja turvallisuuspoliittiseen yhteistyöhön.

122. Poliisi

Poliisin toimintakyky rikosten torjuntaan, selvittämiseen, valvontaan ja hälytystehtäviin pitää turvata koko Suomen alueella. Sisäisen turvallisuuden varmistamiseksi tarvitsemme toimivat ja läsnä olevat poliisivoimat. Poliisin toimintaedellytykset on varmistettava riittäväillä resursseilla.

123. Polttoaineverotus

Autokannan uudistumista entistä vähäpäästöisempään suuntaan voidaan tukea verotuksen keinoin. Polttoainevero on poistettava vety- ja biokaasulta sekä muilta vähän saastuttavilta polttoaineilta. Vähäpäästöisten autojen, kuten hybridi- ja sähköautojen, käyttövoimaveroa on alennettava tai se on poistettava kokonaan.

124. Pormestarimalli

Pormestarimalli on yksi demokraattisen johtajuuden malli, joka tarjoaa virkamiesvetoisen johtajuuden tilalle poliittisesti valittua johtajuutta. Kunnilla on oltava mahdollisuus päättää omasta johtamismallistaan omien tarpeittensa ja lähtökohtiensa pohjalta.

125. Presidentin asema

Tasavallan presidentti on tärkeä kansakuntaa yhdistävä instituutio eikä presidentin valta-oikeuksia tule enää vähentää eikä virkakautta lyhentää. Presidentti on kansakunnan arvojohtaja, jonka on otettava osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun. Presidentillä on tärkeä rooli maamme edustajana ulkomailla niin kansainvälisissä suhteissa kuin viennin edistämisessäkin.

126. Puolustusvoimat

Suomen uskottava turvallisuus- ja puolustuspolitiikka on riippuvainen siitä, että puolustusvoimat on ajanmukaisesti aseistettu ja iskukykyinen. Puolustusmäärärahoja on korotettava maltillisesti, jotta puolustusvoimat kykenee uudistamaan kalustoaan ja ylläpitämään toimintakykynsä. Suomi pysyy teknisen kehityksessä mukana ja jakaa siinä kasvavia kustannuksia vain syventämällä yhteistyötään EU-maiden ja NATO:n kanssa. Reserviläisten harjoitukset ovat tärkeä osa maanpuolustusta ja niiden jatkuvuus on turvattava.

127. Päihdekuntoutus

Päihdeongelmista kärsivät henkilöt tarvitsevat toimivaa ja systemaattista päihdekuntoutusta. Kuntoutukseen tulee suunnata riittävästi resursseja, mutta painopisteen tulee olla ennaltaehkäisevässä päihdetyössä. Päihteiden saatavuutta ja hintaa tulee säädellä lainsäädännön keinoin.. Päihdeäitien tahdosta riippumaton hoito tulee säätää mahdolliseksi. Päihteetöntä elämäntapaa on edistettävä.

128. Pätkätyöt

Työsuhteiden tarpeettomaan ketjuttamiseen on puututtava tiukasti. Pätkätyöiden sijaan pitää kehittää pitkiä työuria ja työpolkuja. Lyhytkestoisten työsuhteiden vastaanottoa on helpotettava vähentämällä tukibyrokraatiaa ja mahdollistamalla työn vastaanottaminen ilman, että työttömyysturvan saaminen katkeaa. Työttömyysturva voidaan maksaa kokonaisena tai osittaisena riippuen pätkätyön pituudesta ja tuloista.

129. Päästökauppa

Suomi on saavuttanut Kioton tavoitteet etuajassa. Nykyinen päästökauppajärjestelmä ohjaa päästöt sinne, missä oikeuksia saadaan halvimmalla. Järjestelmää pitää kehittää ja Suomen on kansainvälisesti toimittava sen puolesta, että suomalaista teollisuutta kohdellaan entistä oikeudenmukaisemmin ja maamme erityisolosuhteet huomioon ottaen.

R

130. Rahankeräyslaki

Rahankeräyslakia on uudistettava siten, että rahankeräyksissä siirrytään ennakollisesta lupamenettelystä ilmoituksenvaraiseen menettelyyn. Rahankeräysten toimeenpano mahdollistetaan myös muille kuin yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille.

131. Rahoitusmarkkinaverotus

Vuonna 2016 EU:ssa voimaan tulevan rahoitusmarkkinaveron tuotto on kohdennettava kansallisiin budjetteihin, eikä esimerkiksi EU-budjetin katteeksi. Pääomapakoa ja siirtohinnoittelua voidaan ohjata oikealle uralle myös muulla kansainvälisellä, yrityksiä koskevalla säätelyllä.

132. Rajayhteistyö

Rajayhteistyön merkitys kasvaa edelleen. Rajat ylittävä rikollisuus voidaan torjua vain entistä tiiviimmällä yhteistyöllä. Suomen ehtona EU:n ja Venäjän väliselle viisumivapaudelle on oltava rajanylityspaikkojen tekninen ja henkilöstömäärällinen valmius vastata kasvavaan rajanylitysliikenteeseen.

133. Rasismi

Rasismia ei tule hyväksyä missään muodossa. Kenenkään ihmisoikeuksia ei saa rikkoa ihonväriin, kulttuuriseen taustaan tai uskuntoon perustuen. Kaikenlaiseen rasismiin pitää puuttua vakavuudella ja välittömästi. Haastamme ihmisiä puuttumaan arjessa ihmisoikeutta loukkaaviin tai rasistisiin tekoihin.

134. Rauhanturvaaminen

Suomi on ollut kokoonsa nähden aktiivinen maa osallistumaan rauhanturvaoperaatioihin ympäri maailmaa, ja Suomen pitää jatkossakin osallistua niihin aktiivisesti. Rauhanturvaoperaatiot ovat konkreettista apua maailman kriisipesäkkeisiin.

135. Rautatieliikenne

Rautatieliikenteen kilpailukykyä henkilö- ja tavaraliikenteessä on parannettava. Liikenteen yhteiskunnallisesta rahoituksesta tulee suunnata nykyistä suurempi osa raideliikenteeseen. Raideliikenteen toimivuudesta huolehtiminen on tärkeää myös suomalaiselle kaivannais- ja vientiteollisuudelle.

136. Rikollisuus

Suomalaisilla on oikeus turvalliseen arkeen. Julkisen vallan tärkeimpiä tehtäviä on järjestyksen ylläpitäminen ja henkilökohtaisen koskemattomuuden ja omaisuuden suojaaminen. Rikollisuuden vastaiseen toimintaan ja uusintarikollisuutta ehkäisevään vankeinhoitoon on osoitettava riittävät resurssit.

137. Ruokaketjut ja elintarviketurvallisuus

Ruokaketjun läpinäkyvyyttä on parannettava. Kansalaisilla on oikeus tietää, mitä ruoka sisältää ja mistä se tulee. Suomalaisen ruoan laatua on totuttu pitämään korkeana eikä syyttä. Kunnallista hankintaosaamista pitää kehittää niin, että voidaan suosia kotimaista lähiruokaa. Lähiruoan tuotantoa ja jakelua on edistettävä.

138. Ruuhkamaksut

Ruuhkamaksujen käyttöönoton hyötyjä ja haittoja pääkaupunkiseudun liikenteen sujuvoittamiseksi tulee arvioida. Ammattiliikennettä ei tule rasittaa uusilla maksuilla.

139. Ryhmäkoot

Oppilaan mahdollisuudet saada riittävää tukea oppimiseen heikentyvät liian suurissa opetusryhmissä. Opetusryhmien maksimikoot on säädettävä lailla sekä turvattava kuntien mahdollisuudet niiden noudattamiseen kannustinrahoilla.

S

140. Saame

Saamelaisten oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan pitää turvata jatkossakin. Saamen kielen asema on turvattava ja sen opetuksen taso säilytettävä.

141. Schengen

Schengen-alueen laajentamisessa tulee jatkaa tiukkaa linjaa ja vaatia kaikilta jäsenmailta Schengen-jäsenyyden ja EU-mailta myös EU-jäsenyyden ehtojen tosiasiallista täyttämistä ja korkeatasoista rajaturvallisuutta.

142. Sisäinen turvallisuus

Vakavimpia sisäisen turvallisuuden uhkia ovat päihteiden käytön lisääntyminen sekä syrjäytyminen. Tulevaisuuden haasteena ovat myös niukkenevat viranomaisresurssit. Kristillisdemokraatit sitoutuvat pitämään kenttätyössä olevien poliisien määrän vähintään nykyisellä tasolla.

143. Siviilipalvelus

Siviilipalvelusta on kehitettävä yksilön vakaumusta kunnioittaan velvollisuutena, joka perustuslain mukaisesti palvelee maanpuolustuksen tarpeita poikkeusoloissa. Asepalveluksen tai siviilipalveluksen on oltava pakollinen kaikille miehille. Emme kannata siviilipalveluksen keston merkittävää lyhentämistä.

144. Sosiaaliturva

Sosiaaliturva paikkaa hyvinvointiyhteiskunnan turvaverkkoa. Ketään ei jätetä heitteille. Tästä periaatteesta on syytä pitää kiinni myös jatkossa. Sosiaaliturvasta johtuvia kannustinloukkuja tulee purkaa edelleen. Työn vastaanottamisen ja tekemisen tulee olla kannattavaa kaikissa tilanteissa.

145. SOTE-ratkaisu

Ratkaisun tavoitteena on vähentää sosiaalista eriarvoisuutta ja kaventaa terveyseroja. Entistä parempi hoito ja pienemmät kustannukset voidaan yhdistää, kun ihmistä hoidetaan oikea-aikaisesti ja hoitoketjun oikeassa osassa. Haluamme siirtää hoitotyön painopisteen raskaasta ja kalliista laitoshoidosta lähipalvelujen ennaltaehkäiseviin ja kuntouttaviin ratkaisuihin.

146. Sotiemme veteraanit

Sotaveteraanit ansaitsevat arvokkaan vanhuuden. Veteraanien vanhetessa on Suomella viimeiset mahdollisuudet maksaa kiitollisuuden velkaa. Sotainvalidien korvattavan hoidon haitta-asteen vaatimuksia on alennettava edelleen. Sotaveteraanisäätiöiden rahastot pitää purkaa viimeisten veteraanien hyväksi.

147. Suurpetopoliitikka

Suurpetopoliitikassa on etsittävä ratkaisuja, joissa huomioidaan sekä suurpetokantojen säilyminen elinvoimaisina että esiintymisalueella asuvien ihmisten ja heidän omaisuutensa turvallisuus.

148. Suvivirsi

Suvivirren paikka koulujen kevätjuhlassa on säilytettävä. Suvivirsi kuuluu suomalaiseen kulttuuriperintöön. Poliittisen tai uskonnollisen korrektiuden nimissä ei pidä kitkeä suomalaisia perinteitä. Perusopetusasetuksen mukaan kristillisten perinteiden tunteminen ja ymmärtäminen kuuluvat perusopetukseen.

149. Syntyvyys

Väestön ikääntymisen takia vääristyvän huoltosuhteen korjaamiseksi on syntyvyyttä edistettävä. Lasten synnyttämisen ja kasvattamisen edellytyksiä on parannettava vahvistamalla avioliiton, miehen ja naisen välisen kestävän parisuhteen, asemaa yhteiskunnassa. Raskaudenkeskeytysten määrää on vähennettävä ennaltaehkäisevästi asennekasvatuksella ja parantamalla aborttia harkitsevien mahdollisuuksia antaa lapsi adoptoitavaksi. Perusopetukseen ja kouluterveydenhuoltoon on seksuaaliterveyskasvatuksen lisäksi sisällytettävä valmennusta avioliittoon ja perhe-elämään. Lasten saamiseen on rohkaistava nykyistä nuorempina, esimerkiksi tukemalla mahdollisuuksia yhdistää opiskelu ja perhe-elämä.

150. Syrjäytyminen

Syrjäytymiskehitys on pysäytettävä. Painotamme erityisesti ennaltaehkäisevien toimien tärkeyttä lasten ja nuorten syrjäytymisen vastaisessa työssä. Näitä ovat muun muassa panostukset kouluterveydenhuoltoon, opinto-ohjaukseen, perhepalveluihin ja matalan kynnyksen mielenterveyspalveluihin. Lapsen syrjäytymisuhkaan on kiinnitettävä huomiota jo neuvolassa ja päivähoitossa. Nuoren mielenterveyspotilaan kuntouttaminen työkykyiseksi on luovuttamaton tavoite.

T

151. Talkootyö

Talkootyön on säilyttävä verottomana ja sitä on edelleen tuettava. Talkootyön merkitys yhteiskunnan ja yhteisön hyvinvoinnille pitää nostaa paremmin esille. Verohallinnon ohjeistusta on väljennettävä talkootyön osalta.

152. Talouskasvu

Vain riittävä talouskasvu turvaa hyvinvointivaltion edellytykset. Tarvitaan ratkaisuja, jotka tukevat talouskasvua. Yritystoiminnan edellytyksiä on edelleen parannettava ja kansalaisten ostovoimasta huolehdittava. Työn ja yrittäjyyden verotuksen on oltava sellaisella tasolla, että talouskasvu ei vaarannu. Hyvinvointi ei ole kuitenkaan pelkkää talouskasvua. Kohtuullinen toimeentulo ja sosiaalinen tasavertaisuus ovat hyvinvointivaltion edellytykset.

153. Tasa-arvo

Jokainen ihminen on yhtä arvokas, ja siksi tasa-arvoinen muiden kanssa. Pohjoismainen hyvinvointivaltio perustuu kansalaisten tasa-arvolle. Ketään ei jätetä heitteille ja tuloeroja pyritään tasaamaan.

154. Tekijänoikeudet

Tekijällä on oikeus kohtuulliseen korvaukseen tekemästään työstä. Tekijänoikeuskorvausten kohdentumista sisällön tuottajalle on parannettava. Liian suuri osa suomalaisista tekijänoikeuskorvauksista valuu nykyään kansainvälisille tuotantoyhtiöille.

155. Teknologiateollisuus

Suomalaisen teknologiateollisuuden kilpailukyky edellyttää tekoja Suomessa tehdyn työn tuottavuuden parantamiseksi. Yhtä tärkeää on kannustaa yritysten innovaatiotoimintaa, verkottumista sekä parantaa logistiikkaa ja näitä kaikkia tukevia tietojärjestelmiä.

156. Teollisuus

Teollisuuden toimintamahdollisuudet Suomessa pitää turvata tekemällä ratkaisuja, jotka parantavat kilpailukykyämme. Teollisuutta ei saa rasittaa ylisääntelyllä, huonolla veropolitiikalla tai eikä liian kunnianhimoisilla yksipuolisilla ympäristötavoitteilla. Suomen on pyrittävä aktiivisesti estämään maamme kilpailukykyä selvästi haittaavien EU-direktiivien säätäminen.

157. Terveystietojärjestelmät

Terveystietojärjestelmät on sote-uudistuksen yhteydessä uudistettava ja yhdenmukaistettava toimivien hoitoketjujen takaamiseksi. Tietojärjestelmien on keskusteltava paremmin keskenään koko sosiaali- ja terveystietojärjestelmien sektorilla. Terveystietojärjestelmien, sairaaloiden ja sosiaalipalveluiden tietojärjestelmät ovat kansainvälisestikin lähivuosina suuren kiinnostuksen kohteena. Tilaisuus on käytettävä hyväksi yhdessä alan teollisuuden ja korkeakoulujen kanssa.

158. Tiet

Tavoitteena on oltava koko maan kattava hyväkuntoinen tieverkko. Myös yritykset ja teollisuus ovat riippuvaisia tieverkoston toimivuudesta. Itäisessä Suomessa on pystyttävä vastaamaan kasvaneen rajaliikenteen tuomiin haasteisiin.

159. Toimeentulotuki

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki. Pidämme tärkeänä, että jokaisella on taloudelliset mahdollisuudet selvitä arjesta. Toimeentulotukea pitää uudistaa siten, että se kannustaa opiskelupaikan tai lyhytaikaisenkin työn vastaanottamiseen.

160. Toisen asteen koulutus

Jokaisella nuorella on oltava mahdollisuus toisen asteen koulutuspaikkaan joko lukiossa tai ammattikoulussa lähellä kotia. Toisen asteen koulutuspaikkoja ammatillisessa opetuksessa tulee kohdentaa aloille, joilla on työvoimapulaa. Lukiota ja ammattikoulua tulee jatkossakin kehittää erilaisten koulutustehtävien pohjalta.

161. Tuloerot

Tuloerot on pyrittävä pitämään kohtuullisina, sillä matalat tuloerot turvaavat omalta osaltaan yhteiskuntarauhaa. Pyrkimys mataliin tuloeroihin ei kuitenkaan saa tarkoittaa ahkeruudesta rankaisemista. Työn ja ahkeruuden pitää olla kannattavaa tilanteessa kuin tilanteessa.

162. Tuomiot

Seksuaalirikosten, lapsiin kohdentuneiden rikosten ja henkirikosten tuomioita on kovennettava. Toistuvista rikoksista pitää saada aiempaa kovempi rangaistus, vaikka tekojen välillä olisi useampikin vuosi. Vankilassaolajaksoja on voitava sisällyttää myös ehdollisiin tuomioihin. Pienistä rikkeistä annetut sakkotuomiot on voitava muuntaa esimerkiksi vankeusrangaistusta, työtä, päihdehoitoa ja velkaneuvontaa sisältäväksi sakkopalveluksi, mikäli tuomittu ei maksa sakkoja.

163. Tupakka

Tupakoinnin haitat ovat selvät niin yksilön kuin yhteiskunnan kannalta. Tupakasta aiheutuvat sairaudet ovat yleinen kuolemaan johtava syy länsimaissa. Tupakointiin liittyvien sairauksien hoitokustannukset ovat 1,5-2,0 miljardia euroa vuodessa. Tupakan verotusta pitää edelleen kiristää ja tupakoinnin hyväksyttävyyttä laskea. Koulujen ja vanhempien antama asennekasvatus on keskeisessä asemassa. Tavoitteena on oltava savuton Suomi.

164. Turkistarhaus

Turkistarhaus on merkittävä elinkeino ja samalla sen tuotteet tärkeitä vientituotteita Suomelle. Emme tue turkistarhauksen kieltämistä. Turkiseläinten hyvinvoinnista ja eläintensuojelun periaatteiden toteutumisesta pitää huolehtia hyvin.

165. Turvetuotanto

Turve on tärkeä kotimainen energialähde, jonka käyttöä ei tule lopettaa. Turpeen työllisyysvaikutus on merkittävä harvaan asutuilla alueilla, ja sen rooli esimerkiksi metsähakkeen tukipolttoaineena on tärkeä. Turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta käytöstä sekä niitä ympäröivien vesistöjen suojelusta on huolehdittava hyvin. Turpeenkäytön mahdollisuuksia ilman ympäristölle aiheutuvaa merkittävää taakkaa tulee tutkia ja edistää aktiivisesti.

166. Turvallisuusuhkiin varautuminen

Yhteiskunnan varautuminen tulee toteuttaa kokonaisturvallisuuden periaatteella, jossa viranomaiset, yritykset, järjestöt ja kansalaiset ovat mukana turvaamassa elintärkeitä toimintoja. Suomen turvallisuusuhkia luovat ulkovaltojen Suomessa harjoittama tiedustelutoiminta, hyökkäykset tietoverkkoja vastaan, Venäjän aggressiivinen ulkopoliitiikka, kauppasodat ja ääri-islamiin perustuva terrorismi.

Suomen ulkoinen ja sisäinen turvallisuus kytkeytyvät toisiinsa. Sisäisestä turvallisuudesta huolehtiminen on yhä riippuvaisempaa kansainvälisestä yhteistyöstä.

Puolustusvoimien toimintakyvystä on pidettävä huolta. Suomi voi pysyä teknisen kehityksessä mukana ja jakaa siinä kasvavia kustannuksia vain syventämällä yhteistyötään EU-maiden ja NATO:n kanssa.

167. Tuulivoima

Tuulivoima on tärkeä lisä Suomen energiantuotannossa. Tuulivoimassa käytettyä teknologiaa voidaan kehittää myös vientituotteeksi. Tuulivoimasta ei saa kuitenkaan rakentaa tukiautomaattia, jonka maksajiksi joutuvat sähkönkuluttajat. Pientuotantona tuotetun tuulivoiman ja kaiken uusiutuvan energian pientuotannon pääsyä sähköverkkoon pitää edistää. Tuulivoiman mahdolliseen meluhaittaan on kiinnitettävä huomiota.

168. Työelämän kehittäminen

Työurien pidentämiseksi on valtiovallan yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa pyrittävä parantamaan työelämän laatua edistämällä työhyvinvointia. Kannustinjärjestelmiä tulee muuttaa entistä vastuullisemmiksi ja oikeudenmukaisemmiksi alkaen valtionyhtiöistä. Niiden tulee ulottua ylimmästä yritysjohtosta kaikkiin työntekijäryhmiin ja muihinkin kuin yrityksiin. Lisäksi työelämää pitää kehittää niin, että maahanmuuttajia sekä työhaluisia vammaisia ja muita osatyökykyisiä olisi nykyistä houkuttelevampi työllistää. Työelämä- ja yrittäjäyyskasvatusta tulee vahvistaa sekä perus- että lukio-opetuksessa.

169. Työhyvinvointi

Työhyvinvointi on tärkein edellytys työurien pidentämiselle. Työhyvinvointia pyritään edistämään työajan joustoilla, työjärjestelyillä, tehtäviin liittyvillä resursoinneilla sekä työterveyshuollon ja työsuojelun toimilla. Myös yrittäjien työhyvinvointia ja jaksamista tulee tukea, eikä esimerkiksi maatalousyrittäjien lomituspalveluja saa loputtomasti leikata.

170. Työllisyys

Nykyinen työttömyysaste on kestävämmän korkea. Tavoitteeksi on asetettava työttömyyden painaminen alle viiden prosentin. Mallia pitää ottaa esimerkiksi Saksasta, jossa työelämää uudistaen on onnistuttu merkittävästi parantamaan työllisyyttä. Erityisesti nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistymistä on tuettava. Ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän palkkaamista pieneen yritykseen pitää tukea esimerkiksi sotu-maksujen alentamisella.

171. Työpajatoiminta

Työpajatoiminta on monelle nuorelle vaihtoehtoinen väylä päästä työelämään kiinni mielekkäällä tavalla. Työpajatoiminnan edellytyksistä on huolehdittava ja resurssit turvattava.

172. Työurien pidentäminen

Onnistumista työurien pidentämisessä eläkeratkaisun myötä tulee seurata. Ensisijaista on saada myöhennettyä todellista keskimääräistä eläkkeelle siirtymisen ajankohtaa. Yli 50-vuotiaat työttömiksi jääneet ovat merkittävä voimavara nyt ja tulevana vuosina. On kehitettävä malleja, joilla myös yli 50-vuotiaiden palkkaaminen on kannattavaa sekä työntekijöille että työnantajille. Hyväkuntoiset ja työhalukkaat eläkeläiset ovat merkittävä työvoimareservi tulevana vuosina. Heille pitää kehittää sopivia osapäivätyön malleja. Työssä jaksamisesta on huolehdittava nykyistä paremmin, jotta voimme vähentää ennenaikaista eläköitymistä. Liian moni työkäinen, erityisesti nuori, on työvoiman ulkopuolella. Osatyökykyisten työllistämiseksi on kehitettävä sekä työnantajalle että työntekijälle soveltuvia malleja.

Opiskeluajkojen lyhentämiseksi tehtyjen toimien vaikutusta on seurattava. Perheen ja opiskelun yhteensovittaminen on helpompaa kuin perheen ja työn yhteensovittaminen. Näin ollen perheellisten opiskelijoiden aseman parantamisella on positiivisia vaikutuksia myös työurien.

U

173. Ulkopoliittikka

Suomen turvallisuusuhkia luovat ulkovaltojen Suomessa harjoittama tiedustelutoiminta, hyökkäykset tietoverkkoja vastaan, Venäjän aggressiivinen ulkopoliittikka, kauppasodat ja ääri-islamiin perustuva terrorismi.

Näiden lisäksi Suomen ulkopoliittikan kärjeksi pitää ottaa taloudelliset ulkosuhteet. Vientiriippuvaisena maana on ulkopoliittikan keinoja käytettävä uusien markkinoiden avaamiseen ja

toisaalta investointien houkuttelemiseen Suomeen. Ulkopoliittisen toiminnan perustana on oltava Suomen ja suomalaisten edun ajaminen sekä ihmisoikeuksien toteutuminen ja rauhan edistäminen eri puolilla maailmaa. Erityisen tärkeää on kehittää lähialueillamme hyviä naapuruussuhteita, jotka rakentuvat avoimuuden ja keskinäisen kunnioituksen varaan.

174. Uskonnolliset yhdyskunnat

Rekisteröityneiden uskonnollisten yhdyskuntien saamaa valtionavustusta pitää korottaa vastaamaan paremmin niiden hoitamaa yhteiskunnallista tehtävää. Suomessa on tasa-arvon ja uskonnonvapauden takaamiseksi sekä moniarvoisuuden mahdollistamiseksi pidetty tärkeänä, että valtio tukee taloudellisesti uskonnollisia yhdyskuntia.

175. Uskonnonopetus

Uskonnonopetuksen tuntimäärät ja oikeus oman uskonnon opetukseen on säilytettävä nykyisellään. Yhteiskunnan etu on integroida oman uskonnon opetuksen kautta eri uskonnolliset ja kulttuuriset näkökulmat osaksi julkista kasvatusjärjestelmää. Oman uskonnon opettaminen kouluissa voi osaltaan auttaa oman identiteetin löytymistä sekä ehkäistä syrjäytymistä.

176. Uskonnonvapaus

Uskonnonvapaus merkitsee niin vapautta olla uskomatta kuin myös vapautta uskoa ja harjoittaa uskoaan. Se merkitsee myös oikeutta vaihtaa uskontoa. Uskonnonvapaus kuuluu kiinteästi länsimaisen sivistysvaltion yhteiskuntajärjestelmään. Jokaisen vakaumusta pitää kunnioittaa. Uskonnonharjoittamisen edellytyksiä ja uskontokuntien itsemääräämisoikeutta ei saa rajoittaa.

177. Uuden teknologian hyödyntäminen

Korkeiden työvoimakustannusten maana Suomi voi parantaa asemiaan globaalissa kilpailussa kasvattamalla työn tuottavuutta uutta teknologiaa hyödyntämällä. Julkisella sektorilla voidaan sitä kautta päästä merkittäviin kustannussäästöihin.

V

178. Vaalilainsäädäntö

Suhteellinen äänikynnys on monessa vaalipiirissä edelleen vaalipiiriuudistuksesta huolimatta liian korkea. Vaalipiiriuudistusta tulee jatkaa niin, että pienimmät piirit yhdistetään ja tasausjärjestelmä otetaan käyttöön.

179. Valtionyhtiöt

Valtion ydintehtävä ei ole omistaa yrityksiä, mutta strategisesti merkittävässä yhtiöissä valtion omistus on perusteltua. Strategisesti merkittävillä toimialoilla valtio voi toimia vakaana omistajana, suojata kotimaista omistusta ja turvata huoltovarmuuden. Valtion tulee säännöllisesti arvioida, onko valtionomistus tietyssä yhtiössä perusteltu vai toimiiko se pikemminkin yhtiön kasvun jarruna.

180. Vammaiset

Vammaisten ja osa-työkykyisten työllistymistä on edistettävä. Moni korkeastikin koulutettu vammaisen jää ilman työtä ja joutuu tahtomattaan työkyvyttömyyseläkkeelle. Työpaikkojen valmiutta helpottaa vammaisen henkilön sopeutumista työyhteisöön pitää kehittää aktiivisesti, ja työhönvalmentajien palvelujen saatavuus varmistaa. Myös erilaisia työllistymispolkuja sekä sosiaaliturvan ja ansiotulojen yhteensovittamista on kehitettävä.

181. Vanhemmuuden kustannukset

Vanhemmuuden kustannukset eli raskaudesta aiheutuvista poissaoloista, vanhemmuuden vapaista sekä sairaan lapsen hoidosta aiheutuvat palkkamenot jakautuvat epätasaisesti. Nämä kustannukset on jaettava kaikkien työnantajien kesken, tai katettava täysimääräisesti verovaroista. Tämä antaisi nuorille naisille nykyistä paremmat työllistymismahdollisuudet työmarkkinoilla.

182. Vanhempainpäiväraha

Vanhempainpäiväraha tukee perheen kasvatustyötä. Vanhempainpäiväraha pitää nostaa työttömän peruspäivärahan tasolle. Työttömyyspäivärahan on laskettu riittävän perustoimeentuloksi, on kohtuullista, että vanhempainpäiväraha nostetaan samalle tasolle.

183. Vanhempainvapaat

Lasten hoitamiseen liittyvät ratkaisut on voitava päättää perheen piirissä. Emme kannata vanhempainvapaiden kiintiöittämistä.

184. Vanhuspalvelulaki

Vanhuspalvelulaki turvaa ikäihmisille oikeuden heidän tarvitsemaansa hoitoon ja hoivaan. Lain vaikutuksia tulee seurata aktiivisesti. Mikäli hoitohenkilöstön määrässä havaitaan puutteita, tulee henkilömitoituksesta säätää lailla. Vanhusväestöä kohtaan tarvitaan välittävämpää asenneilmapiiriä ja vanhustenhoitoon tarvitaan lisäresursseja. Meistä jokaisella on vastuu ikääntyneistä omaisistamme ja lähimmäisistämme. Jokaisella on oikeus arvokkaaseen vanhuuteen.

185. Vapaa sivistystyö

Vapaa sivistystyö ja sen alaiset oppilaitokset ovat vuosikymmenten ajan kuuluneet suomalaiseen koulutusperintöön. Vapaa sivistystyö täydentää ja laajentaa muuta koulutusjärjestelmää vaihtoehtoistavalla ja kyseenalaistavalla tavalla. Vapaan sivistystyön oppilaitoksiin kuuluvat kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, urheiluopistot ja opintokeskukset. Kaikilla suomalaisilla pitää olla mahdollisuus osallistua vapaan sivistystyön koulutukseen omalla alueellaan. Aatteellisten opistojen toimintaedellytykset tulee turvata.

186. Varhaiskasvatus

ks. Lasten päivähoito ja varhaiskasvatus

187. Velkaantumisen torjunta

Velkaantuminen rapauttaa yhteiskunnan mahdollisuuksia huolehtia palveluista. Velkaantumisen taittaminen vaatii talouskasvun lisäksi sitä, että julkisen sektorin menot saadaan kuriin. Hallinnon sijaan tulee keskittyä palvelujen tuottamiseen. Julkisen sektorin päällekkäistä hallintoa ja turhia tehtäviä pitää karsia.

188. Venäjä

Suomen ja Venäjän välillä on ylläpidettävä hyviä kahdenvälisiä suhteita, jotka rakentuvat avoimuuden ja keskinäisen kunnioituksen pohjalle. Venäjän aggressiiviseen ulkopolitiikkaan on suhtauduttava entistä vakavammin, mutta maata ei pidä eristää laajamittaisilla pakotteilla, sillä Venäjän ja EU-maiden talouksien yhteen kietoutuminen on pitkällä aikavälillä tärkeää Venäjän poliittisen kulttuurin ja kansalaisyhteiskunnan kehittymisen kannalta. Suomen pitää kehittää liikenneväyliä ja raja-asemia sujuvan liikkuvuuden edistämiseksi sekä huolehtia rajavalvonnan riittävästä resursseista. Venäjän kielen opetuksen mahdollisuutta pitää parantaa erityisesti Itä-Suomen kouluissa.

189. Veroparatiisit

Suomen pitää toimia johdonmukaisesti veroparatiisien käyttöä vastaan. Tarvitaan kattavia kansainvälisiä sopimuksia ja pääomasiirtojen valvontaa, jotta voidaan hillitä nykyistä kehitystä. Kristillisdemokraatit kannattavat ostopäätöksiä suomalaisilta, kotimaahan veronsa täysimääräisesti maksavilta yritysiltä aina, kun lainsäädäntö sen sallii.

190. Verotus

Työn verotuksen pitää olla työhön kannustavaa. Verotuksessa on oltava järkevä tasapaino niin, ettei verotus liian paljon vaikuta yksityiseen kysyntään. Verojärjestelmän oikeudenmukaisuudesta on huolehdittava siten, että pienituloisten verotaakka ei kasva.

191. Vientiteollisuuden kilpailukykyä

Viennin pirstämiseksi tarvitaan rohkeita uudistuksia ja uusia vientituotteita. PK-yritysten vientimahdollisuuksia pitää edistää. Suomen on varmistettava teknologia-alojen ammatillisen osaamisen laadun ja opiskelijamäärän riittävyys sekä panostettava tutkimukseen ja innovaatioihin.

192. Viittomakielisten asema

Vamman vuoksi annettavien tulkkipalvelujen vähimmäistuntimäärien riittävyttä on seurattava ja tarvittaessa nostettava, jotta palvelunkäyttäjien yksilölliset tarpeet tulevat huomioiduiksi. Kristillisdemokraatit kannattavat viittomakielilain säätämisen tarpeen selvittämistä turvaamaan erityisesti viittomakielisten lasten oikeuksia.

193. Vuorotteluvapaa

Vuorotteluvapaaajärjestelmää on kehitettävä siten, että se ei enää rajaa pois äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaalta tai hoitovapaalta palaavia. Näin edistetään perheiden hyvinvointia ja pienten lasten vanhempien mahdollisuuksia viettää aikaa lastensa kanssa.

Y

194. Ydinvoima

Osana teollisuuden energiatarpeeseen vastaamista Suomi tarvitsee lähivuosisikymmeninä myös ydinvoimaa. Suomen riippuvuutta ulkomaisesta energiasta tulee vähentää määrätietoisesti. Uusiutuvan energian tuotantomahdollisuuksia tulee kehittää ja edistää.

195. Yhdistyneet Kansakunnat

YK on Suomelle tärkeä foorumi. Suomi osallistuu jatkossakin YK:n valtuuttamiin kriisinhallintaoperaatioihin. Suomella on annettavaa etenkin siviilikriisinhallintaan pohjautuvissa YK-operaatioissa. Suomen pitää aktiivisesti pyrkiä saamaan suomalaisia avainvirkoihin, mikä lisäisi entisestään arvovaltaamme järjestössä.

196. Yhteisvastuu

Jokaisella on vastuu lähimmäisestään. Välittämistä ei voi ulkoistaa yhteiskunnalle. Tarvitaan uutta välittämisen kulttuuria, jossa jokainen kokee vastuuta lähipiiristään. Tilaa yhteisöllisyydelle, kansalaistoiminnalle ja lähimmäisyydelle luodaan perheiden, kansalaisjärjestöjen, harrastekerhojen, asukasyhteisöjen, seurakuntien ja kuntien välisellä kumppanuudella.

197. Yksinelävät

Yksinelävät on otettava huomioon omana yhteiskunnallisena ryhmänään. Palveluja pitää kehittää vastaamaan myös yhden hengen talouksien tarpeita. Yksinelävistä on kerättävä tutkittua tietoa, jotta osataan korjata heitä koskevia yhteiskunnallisia epäkohtia.

198. Yksinhuoltajat

Yksinhuoltaja tarvitsee monipuolisen tukiverkoston. Yhteishuollossa ja uusperheessä on aina huolehdittava lasten yhteydestä myös erossa asuvaan vanhempaan. Yhteishuollossa olevan lapsen asema ja oikeudet pitää lainsäädännössä määritellä uudelleen lapsen edun parantamiseksi.

199. Yleisradio

Yleisradion rahoitusta tulee tarkastella kriittisesti. Rahoitustason ei tule nousta suhteessa markkinaehtoisen median tulotason.

200. Yliopistot

Suomalaista yliopistokenttää pitää kehittää vastaamaan tulevaisuuden työelämän tarpeita. On panostettava paikalliseen erityisosaamiseen ja luotava tietyille erityisalueille erikoistuneita huippuyksiköitä eri puolella maata. Myös tieteellisen perustutkimuksen taso pitää säilyttää.

Korkeakoulutuksessa ei saa jäädä jälkeen kansainvälisessä vertailussa. Yliopistoverkkoa ei saa karsia.

201. Ympäristö

Ympäristöstä huolehtiminen palvelee yhteistä etua. Korostamme ihmisen vastuuta ympäristöstä ja luonnon suojelusta. Sitoudumme ympäristön suojeluun ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen tuleville sukupolville. Tämä vaatii määrätietoista toimintaa ja kansainvälistä yhteistyötä välittömästi ja pitkällä aikavälillä.

202. Yrittäjien sosiaaliturva

Yrittäjyyteen pitää kannustaa kaikin keinoin. Yrittäjien sosiaaliturvan parantaminen poistaa turhia yrittäjyyden esteitä.

203. Yrittäjyys

Yhteiskunnan on kannustettava jäseniään yrittäjyyteen, vastuunkantoon ja ahkeruuteen. Korkea tuottavuus ja työllisyys sekä kansalaisten hyvä ostovoima luovat pohjaa taloudelliselle menestykselle. Yrittäjyyden esteitä pitää raivata ja yrittäjän mahdollisuuksia palkata lisätyövoimaa helpottaa. Pienet ja keskisuuret yritykset ovat tärkeitä työllistäjiä ja niiden edellytysten turvaaminen on erityisen tärkeää. Suomen menestymisen kannalta on olennaista, että saamme suomalaisia pk-yrityksiä syntymään, kasvamaan ja kansainvälistymään. Mikroyritysten työllistämisedellytyksiä on parannettava.

204. Yritystuet

Yritystukiviidakkoa ja byrokratiaa on karsittava. Yritystuet on suunnattava pääosin kasvuyrityksiin pk-sektorilla, ja ulotettava myös palveluja tuottaviin yrityksiin. Yritystuista pitää jatkossa luopua kokonaan ja samalla alentaa yritysverotusta vastaavalla summalla.

205. Yritysverotus

Yritysverotuksen on kannustettava investointeihin ja työpaikkojen luomiseen. Yritysverotuksen tasolla voidaan vaikuttaa siihen, että työpaikat säilyvät Suomessa ja siihen, että Suomeen kannattaa investoida.

Ä

206. Äitiys

Äitiyden tukeminen on hyvän lapsuuden tukemista. Jokaisella lapsella on oikeus välittämisen kokemiseen ja äidin antamaan aikaan. Äitiyden tukeminen on yhteiskunnalta investointi, joka tuottaa varmasti.

**Kristillisdemokraattien linjapaperin aakkosto hyväksyttiin päivitettyinä
Kristillisdemokraattien puoluehallituksen kokouksessa 18.10.2014.**